

jamk.fi

Eläinavusteisen toimintaterapian arviointikäytännöt

Hakanen Johanna
Huttunen Jenni

Opinnäytetyö
Syyskuu 2015
Toimintaterapian koulutusohjelma
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Jyväskylän ammattikorkeakoulu
JAMK University of Applied Sciences

Tekijä(t) Hakanen, Johanna Huttunen, Jenni	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 07.09.2015
	Sivumäärä 72	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: X
Työn nimi Eläinavusteisen toimintaterapian arviointikäytänteet		
Koulutusohjelma Toimintaterapian koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Kantanen, Mari		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Kiinnostus Green Carea kohtaan kasvaa parhaillaan niin maailmalla kuin Suomessa. Eläinavusteinen terapia, jota muun muassa toimintaterapeutit käyttävät yhtenä työmuotonaan kuuluu tämän käsitteen alle. Opinnäytetyön kohteena oli tutkia toimintaterapeuttien käyttämien eläinavusteisten interventioiden arviointikäytänteitä ja interventioiden avulla saatuja tuloksia Suomessa.</p> <p>Tutkimusote työssä oli kvalitatiivinen. Tutkimusaineiston keruu suoritettiin käyttämällä sähköistä kyselyä, joka luotiin Webropol-palvelulla. Kyselyyn osallistujat kerättiin lähettämällä tiedote opinnäytetyöstä Suomen Toimintaterapeutti liiton sähköviestiketjuun. Kyselyyn osallistumisesta kiinnostuneille lähetettiin kyselyn sähköinen nettilinkki. Vastauksia kyselyyn saatiin 9 kpl. Tutkimusaineisto analysoitiin käyttämällä teoriaohjaavaa sisälönanalyysia.</p> <p>Toimintaterapiassa terapia interventioiden tuloksellisuuden mitattavuus on keskeinen tekijä. Eläinavusteisten toimintaterapiainterventioiden tuloksellisuuden arviointikäytänteet eivät ole vielä vakiintuneita, eikä niiden arviointiin ole kehitetty omia arviointimenetelmiään. Tutkimuksen tuloksena oli, että toimintaterapeuttien itsensä suorittamien arviointien laajuus vaihtelee suurestikin. Yleisimmin arvioinnissa käytetyt arviointimenetelmät olivat havainnointi, haastattelu, keskustelu ja itsearviointi. Lisäksi käytettiin strukturoituja arviointimenetelmiä. Eläinavusteisten interventioiden käytöllä oli vaikutusta vuorovaikutus-, tunne- ja toiminnanohjaus taitoihin sekä hieno- ja karkea motorisiin taitoihin. Myös keskittymisen, liikkeen koordinaatio, motivaatio ja itsetunto paranivat ja asiakkaiden aktiivisuus lisääntyi. Ehdotettu jatkotutkimuksen aihe on: Mitä eläinavusteisen toimintaterapia intervention arvioinnissa täytyy ottaa huomioon?</p>		
Avainsanat (asiasanat) Toimintaterapia, eläinavusteinen terapia, arviointimenetelmät, tuloksellisuus		
Muut tiedot		

Author(s) Hakanen, Johanna Huttunen, Jenni	Type of publication Bachelor's thesis	Date 07.09.2015
		Language of publication: Finnish
	Number of pages 72	Permission for web publication: X
Title of publication Methods of evaluation in animal assisted occupational therapy		
Degree programme Occupational Therapy		
Tutor(s) Kantanen, Mari		
Assigned by		
<p>Abstract</p> <p>Interest in Green Care is constantly growing in Finland and all around the world. The concept of Green Care also includes animal assisted therapy, which is used by, for example, occupational therapists as one of their work methods. The purpose of this thesis was to study the methods of evaluation in animal assisted interventions and the results of the interventions in Finland. The approach in this work was qualitative. The material for the study was collected by using an Internet-based survey which was created with the Webropol-software. The participants for the survey were assembled by posting a newsletter about the thesis to the Finnish Association of Occupational Therapists -mailing list. Those who were interested in participating in the survey received the web address of the survey. Nine answers were received. The material was analysed by using theory-directed content analysis. In the field of occupational therapy the measurability of the results is an important factor. The means of measuring the results within animal assisted occupational therapy have not been standardised yet, and no assessment methods for animal assisted interventions in occupational therapy have been created. The result of the study was that the extent of the evaluations used by the occupational therapists varied a great deal. The most common assessment methods were observation, interviews, discussions and self-assessment. Furthermore, structured assessment methods were used. The use of animal assisted interventions had an impact on social interaction skills, emotional skills, executive function skills, as well as both fine and gross motor skills. Concentration, movement coordination and self-confidence also improved and the clients' activity increased. The suggested theme for further research is: What should be taken into account while assessing animal-based occupational therapy interventions?</p>		
Keywords/tags (subjects)		
Occupational therapy, animalassisted therapy, assesment methods, outcome		
Miscellaneous		

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus.....	6
3	Green Care	7
3.1	Mitä on Green Care?	7
3.2	Green Care -käsitteen historia.....	9
3.3	Green Care Suomessa.....	10
3.4	Green Caren eläinavusteiset muodot.....	10
4	Eläinavusteinen terapia	11
4.1	Mitä on eläinavusteinen terapia?.....	11
4.2	Eläinavusteisen terapian historia	13
4.3	Eläinavusteisen terapian vaikuttavuus	14
5	Toimintaterapia osana kuntoutusta	15
5.1	Mitä on toimintaterapia?	15
5.2	Toimintaterapiaprosessi	16
5.3	Toimintaterapiaa ohjaavat teoriat	20
5.4	PEO -malli.....	21
6	Eläinavusteinen terapia toimintaterapian näkökulmasta	23
6.1	Mitä on eläinavusteinen toimintaterapia?.....	23
6.2	Arviointi eläinavusteisessa toimintaterapiassa	25
6.3	Eläinavusteisen toimintaterapian viitekehykset	26
6.4	Eläinavusteisen toimintaterapian vaikuttavuus	27
7	Opinnäytetyön toteutus	28
7.1	Tutkimusmenetelmät	28
7.2	Aineiston hankinta ja aineiston kuvaus	29
7.3	Aineiston analysointi	31

8 Tulokset	32
8.1 Vastaajien taustatiedot	32
8.2 Toimintaterapiassa käytetyt eläimet.....	33
8.3 Lisäkoulutus ja soveltuvuuden testaus.....	34
8.4 Arviontiprosessi	34
8.5 Mallit ja viitekehykset.....	44
8.6 Interventioiden tavoitteet ja tulokset	45
8.7 Tärkeäksi koettua eläinavusteiseen terapiaan liittyen.....	47
8.8 Johtopäätökset	47
9 Pohdinta	48
9.1 Tutkimustulosten pohdintaa	48
9.2 Tutkimusprosessi ja jatkokysymys ehdotus	51
Lähteet.....	53
Liitteet	62
Liite1. Kyselylomake	62
Liite2. Käytetyt arviointimenetelmät.....	70

Kuviot

Kuvio 1. Green Care – ajatusmalli	7
Kuvio 2. Luontohoivan ja luontovoiman palvelujen jakautuminen	8
Kuvio 3. OTIPM toimintaterapia prosessimalli	17
Kuvio 4. PEO-malli	21

Taulukot

Taulukko 1. Terapiassa käytetyt eläimet.....	33
--	----

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö on laadullinen opinnäytetyö, jonka tavoitteena on selvittää miten eläinavusteista toimintaterapiaa Suomessa toteuttavat toimintaterapeutit arvioivat työnsä tuloksellisuutta ja millaisia tuloksia eläinavusteisilla toimintaterapian interventioilla on saatu. Aineiston keruu suoritettiin sähköisellä kyselyllä (ks. liite 1), joka luotiin käyttämällä Webropol- palvelua.

Kiinnostus ihmisen ja eläimen väliseen siteeseen ja sen käytön mahdollisuuksiin lääketieteessä on alkanut kiinnostaa tutkijoita kahden viimeisen vuosikymmenen aikana. Eläinten käyttö hoito- ja kuntoutustyössä sekä terveysalalla onkin lisääntynyt huomattavasti viimeisen vuosikymmenen aikana. (Sams, Fortney & Willebring 2006, 269–270.)

Green Care, jolla tarkoitetaan kaikkea luontolähtöistä, hyvinvointia edistävää ja ylläpitävää toimintaa mm. hoivan ja kuntoutuksen palveluissa, leviää kovaa vauhtia maailmalla ja on herättänyt viime vuosina laajasti kiinnostusta. (Mitä Green Care on n.d.; Mitä on Green Care n.d.; Soini 2014, 5; Vehmasto 2014, 5.) Tällä hetkellä Suomessa on noin 300 päätoimisesti hoivapalveluita tarjoavaa maatilaa sekä noin 60 Green Care Finland oy:n listoilta löytyvää yritystä, joiden toiminta voidaan luokitella Green Careksi. (Green Care Finland ry:n jäsenyrityksiä n.d.; Hyvinvointi n.d.) Yksi luontolähtöisen toimintatavan muodoista on eläinavusteinen toimintaterapia, jonka arviointikäytänteitä selvitämme tällä työllä.

Siitä huolimatta, että eläimiä on käytetty maassamme terapeutiksiin tarkoituksiin jo vuosikymmenten ajan, käsitteenä eläinavusteinen terapia on edelleen suhteellisen uusi Suomessa. Kiinnostus aiheeseen on herännyt todenteolla vasta 1990-luvulla. (Viialainen 2004, 31–34.) Käsitteenä eläinavusteinen toimintaterapia on vieläkin uudempi ja tuntemattomampi. Termi ei ole Kärjen (2014, 8) mukaan vakiintunut, eikä näin ollen myöskään virallinen. Sitä käytetään kuitenkin toimintaterapeuttien kes-

kuudessa, nimityksenä toimintaterapeutin toteuttamille eläinavusteisille interventi-
oille. (Kärki 2014, 8.)

Toimintaterapiassa interventiot perustuvat huolelliseen ja luotettavasti suoritettuun
arviointiin (Hautala, Hämäläinen, Mäkelä & Rusi-Pyykönen 2011, 123). Näihin samoi-
hin periaatteisiin perustuvat myös toimintaterapian interventiot, joissa eläintä käyte-
tään terapian välineenä. Tuloksellisuus on myös eläinavusteisissa interventioissa kes-
keisessä osassa, kuten sosiaali- ja terveysalalla ylipäätään. Asiakkaalle asetettujen
tavoitteiden on oltava mitattavia ja kirjattavia, jotta terapia olisi kuntoutukselle ase-
tettujen standardien mukaista. (Law & Baum 2005, 3-4.) Suomessa keskeinen kun-
toutuksen toteuttaja Kela edellyttää myös omissa standardeissaan tuloksellisuutta.
(Kelan avo- ja laitospuotoisen kuntoutuksen standardi 2013, 3-5.)

Eläinavusteinen toimintaterapia on vielä suhteellisen tuntematonta. Toteutuksen
haasteellisuutta lisää toimintaterapian saralla sille kehitettyjen teorioiden ja arvioin-
timenetelmien puute (ks. Velde, Cipriani & Fisher 2005, 47). Kiinnostus aiheeseen
kumpusi juuri tästä teorioiden ja menetelmien puutteesta.

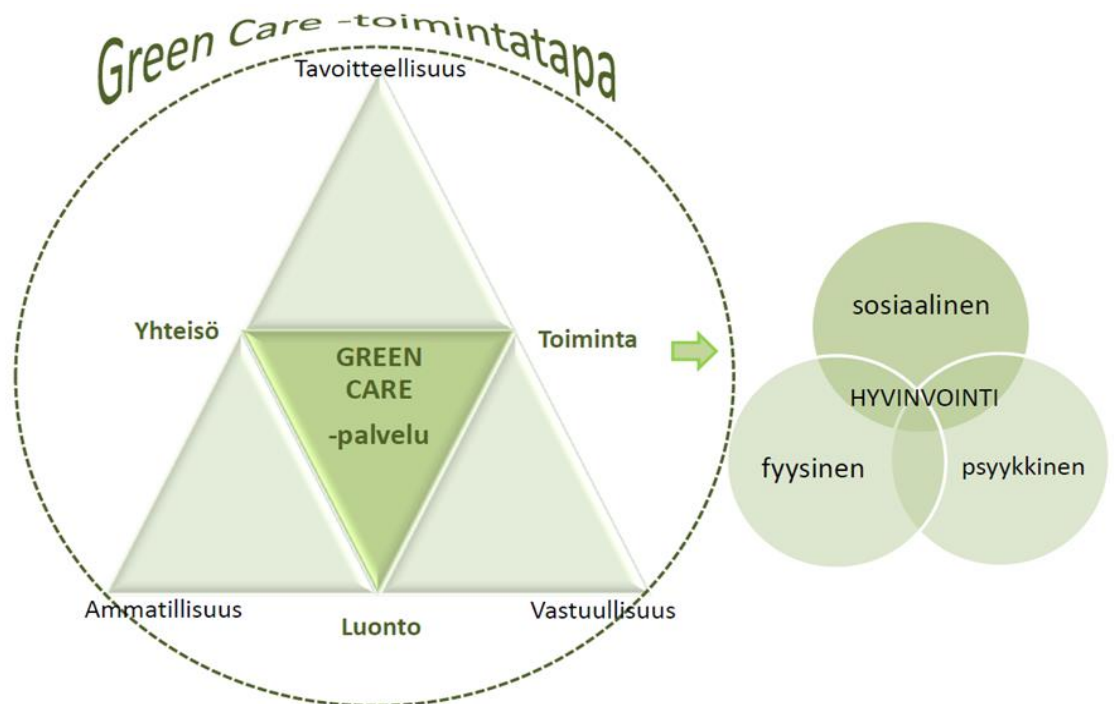
2 Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus

Tällä opinnäytetyöllä halutaan edistää eläinavusteisen toimintaterapian tunnetta-
vuutta sekä jakaa tietoa sen arviointikäytännöistä ja tuloksellisuudesta. Aihe on mer-
kityksellinen myös opinnäytetyön tekijöiden kannalta, sillä molemmat ovat kiinnos-
tuneita käyttämään eläinavusteisia interventioita tulevassa työssään. Opinnäytetyös-
sä esitellään eläinavusteisen terapian lisäksi muut alalla käytettävät nimikkeet, kuten
Green Care ja eläinavusteinen toiminta lyhyesti. Työn tarkoituksena on selvittää mi-
ten eläinavusteista terapiaa toteuttavat toimintaterapeutit arvioivat työnsä tuloksel-
lisuutta sekä millaisia tuloksia eläinavusteisilla interventioilla on saatu.

3 Green Care

3.1 Mitä on Green Care?

Green Care toimii yläkäsitteenä luontolähtöiselle, hyvinvointia edistävälle ja ylläpitävälle toiminnalle. Green Care-yrityksiä toimii hoivan ja kuntoutuksen palveluissa sekä mm. hyvinvointi-, opetus-, ja harrastuspalveluissa. Kaikissa keskeisinä elementteinä toimivat luonto, eläimet ja maaseutu- tai puutarhaympäristö. (Mitä Green Care on n.d.; Mitä on Green Care n.d.) Green Care – toimintatapa on ajatusmalli, jonka mukaan kaikissa Green Care-palveluissa tulee muistaa luonnon tavoitteellinen, vastuullinen ja ammatillinen käyttö. Ajattelumallin mukaan luontoympäristöjen käytön kautta saavutettavat hyvinvointivaikutukset syntyvät toiminnallisuudesta, yhteisöllisyydestä ja luonnon elvyttävyydestä. (ks. kuvio 1). (Mitä on Green Care n.d.)

Kuvio 1. Green Care – ajatusmalli (Vehmasto 2014, 13).

Green Care markkinoilla Suomessa toimivat yritykset voidaan jakaa luontohoivan ja luonnonvoiman tuottajiin. (ks. kuvio 2). Asiakaskunta, palvelujen ostaja ja järjestäjä sekä palveluihin kohdistuvat vaatimukset määrittävät, kumpaan kategoriaan palvelu kuuluu. (Mitä Green Care on n.d.)

Green Care markkinat	Hoiva, kuntoutus ja aktivoiva sosiaalityö	Sosiaalipedagogiikka ja kasvat	Virkistys ja hyvinvointi
Kuntoutus, hoito, hoiva	Julkisen palvelunjärjestämisvastuu: julkiset ja yksityiset palveluntuottajat julkiset palvelunostajat <ul style="list-style-type: none"> • Kuntoutus • Kuntouttava sosiaalityö • Hoivapalvelu 		
Aktivointi, ennaltaehkäisy, voimaantuminen	<ul style="list-style-type: none"> • Päivätoiminta • Työtoiminta • Sosiaalinen työllistäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Pedagogiikka osana lasten ja nuorten hoivaa ja kuntoutusta esim. eläinavusteinen sosiaalipedagogiikka tai seikkailukasvatus • Luontoavusteinen pedagogiikka osana ennaltaehkäisyä, varhaista puutustumista ja voimaannuttavaa toimintaa 	<ul style="list-style-type: none"> • Luontoavusteinen virkistys hoivan ja sosiaalipalvelujen asiakkaille tai erityisryhmille • Esteetön luontoliikunta
Harrastaminen, oppiminen, tekeminen	<ul style="list-style-type: none"> • Perhetukitoiminta • Hoivalomitus toiminta • Sosiaalinen loma-, leiri-, virike- ja harrastustoiminta luonnossa 	<ul style="list-style-type: none"> • Luontovarhaiskasvatus • Luontokoulut • Leirikoulut • Luontoon liittyvä harrastustoiminta • Kummimaatilat 	<ul style="list-style-type: none"> • Luontoon liittyvät ohjelmapalvelut • Luontomatkat
Ei julkista palvelunjärjestämisvastuuta: yksityiset palveluntuottajat/yksityiset palvelunostajat (Paitsi: varhaiskasvatus ja opetus)			

Kuvio 2. Luontohoivan ja luontovoiman palvelujen jakautuminen (Luonto hyvinvoinnin lähteenä n.d., 6).

Luontohoivan palvelut ovat usein hoivan ja kuntoutuksen palveluita, joiden järjestämisvastuu on julkisella sektorilla. Nämä palvelut ovat usein monien toimintaa ohjaavien säädösten alaisia ja niiden edellytyksenä on tuottajan sosiaali- tai terveysalan koulutus. Vaihtoehtoisesti myös tiivis yhteistyö koulutettujen toimijoiden kanssa voi tulla kyseeseen. (Mitä Green Care on n.d.) Luontohoivan palveluja ovat esim. puutarhaterapia, maatilan kuntouttava käyttö, seikkailukasvatus, sosiaalipedagoginen hevoshoito ja eläinavusteinen terapia. (Toimialat n.d.)

Luontovoiman palvelut puolestaan ovat paljolti sellaisia, joita yksityiset tahot ostavat omien mieltymystensä mukaan, eikä niiden tuottajilla suurilta osin ole samanlaisia ammatillisia kelpoisuusvaatimuksia kuin luontohoivan tuottajilla (pois lukien kasvatuspalvelut). Näihin kuuluvat mm. Luontolähtöiset harrastus- hyvinvointi palvelut. Edellä mainittuja ei ole määritelty tarkasti lainsäädännössä. Luontovoiman palveluihin kuuluvat kasvatuspalvelut ovat kuitenkin tällaisen säätelyn alaisia ja niiden tuottaminen on julkisen hallinnon järjestämisvastuulla. (Mitä Green Care on n.d.) Luontovoiman palveluja ovat esim. Luontokoulut, eläinavusteinen toiminta ja luontomatkailu. (Luonto hyvinvoinnin lähteenä n.d., 6; Toimialat n.d.)

3.2 Green Care -käsitteen historia

Luonnon hyvinvointivaikutukset on tunnettuja jo pitkään niin Suomessa kuin muualakin maailmassa. Vuosikymmeniä, jopa vuosisatoja sitten maaseutu- ja puutarhaympäristöjä on osattu hyödyntää esimerkiksi hoitotyössä. (Ilmarinen, Kirveennummi, Soini ja Yli-Viikari 2011, 320; Salovuori 2014, 8, 18.) Suomessa luonnon käyttö lääketieteessä ja hoitotyössä sai kuitenkin väistyä hyvinvointivaltion rakentumisen tieltä. Viime vuosikymmeninä mielenkiinto luonnon hyvinvointivaikutusten hyödyntämiseen on kuitenkin herännyt uudelleen. (Ilmarinen ym. 2011, 320; Salovuori 2014, 8.)

Green Care-käsitteen juuret voidaan jäljittää Alankomaihin, missä jo 1970-luvulla alettiin puhua Care Farm-maatiloista. Niillä viitattiin maatiloihin, jotka aktiivisesti hyödynsivät maaseutuympäristöä ja -toimintoja tuottamissaan sosiaalipalveluissa. (Hassink & van Dijk 2006, 163.) Virallisena terminä Green Care esiteltiin Suomessa vuonna 2006. Viimeisten kymmenen vuoden aikana kehitys on ollut huimaa. Tätä nopeaa kehitystä voidaan osittain selittää sillä, että luontolähtöisille hyvinvointipalveluille on ollut olemassa sekä piilevää kysyntää että tarjontaa, joka on nyt saanut ilmaisumuodon Green Care. (Soini & Vehmasto 2014, 8; Soini 2014, 7.)

3.3 Green Care Suomessa

Luonto on jo pitkään ollut oleellinen osa suomalaisten hyvinvointia ja kaupungistumisen myötä sen merkitys on korostunut entuudestaan. Tästä kertovat Suomalaisten mieltymys kesämökkeihin ja eläimiin sekä eläinten parissa harrastamiseen. Jostain syystä emme kuitenkaan ole aina osanneet hyödyntää luontoympäristöjä hoito- ja kuntoutustyössä. (Salovuori 2014, 7; Soini & Vehmasto 2014, 8; Vehmasto 2014, 5.)

Green Care on kovaa vauhtia kasvava ilmiö, joka on herättänyt maailmalla kiinnostusta etenkin viime vuosien aikana. Suomessakin on herätty tähän kasvavaan ilmiöön ja useita alueellisia Green Care-kehittämishankkeita on käynnistynyt ympäri maan. Lisäksi käsitteen alla on esitelty lukuisia uusia sosiaali-, terveys- ja kasvatuspalveluita. Hankkeiden yhteisenä tavoitteena on vahvistaa ja laajentaa luontolähtöisten toimintamuotojen käyttöä Suomessa. (Soini 2014, 5; Vehmasto 2014, 5.)

Suomessa etsitään parhaillaan uudentyyppisiä ratkaisuja kansallisten hyvinvointipalvelujen järjestämiseksi ja Green Care-ajattelutapaa pidetään yhtenä vahvana vaihtoehtona tuottaa asiakaslähtöisiä palveluja sekä vastata moniin yhteiskunta- ja maaseutupoliittisiin tavoitteisiin. (Soini 2014, 5; Vehmasto 2014, 5.) Kasvava kiinnostus luontolähtöiseen hyvinvointitoimintaan voidaan nähdä vastareaktionakin kaupunkistumiseen ja elämäntapojen teknologisoitumiseen (Sitra & MTT 2013, 18; Soini 2014, 40; Yli-Viikari 2014, 50–51). Tällä hetkellä Suomessa niin sanottua vihreää hoivaa tarjoavia yrityksiä ovat mm. varhaiskasvatusta, vanhuspalveluita ja päivätoimintaa tarjoavat yritykset. (Green Care suomessa 2014, 12–16).

3.4 Green Caren eläinavusteiset muodot

Green Caren toimintamuotoja, joissa ihmisen hyvinvointia edistävänä tekijänä käytetään eläimiä, ovat eläinavusteinen kasvatus, eläinavusteinen toiminta ja eläinavusteinen terapia (Soini 2014, 17, 25).

Eläinavusteinen kasvatusta on toimintaa jonka tarkoituksena on edistää tiedollisia valmiuksia. Ohjaajalla tulee olla kasvatustieteen tutkinto sekä riittävä tietotaito eläinten käyttöön toiminnassaan. (Soini 2014, 25.) International Society for Animal-Assisted Therapyn (2010) määritelmän mukaan eläinavusteisen kasvatuksen ammattilainen voi olla esimerkiksi tavallinen luokanopettaja. Mikäli eläinavusteista kasvatustoimintaa on toteuttamassa erityisopettaja, kasvatustieteessä työskentelevä opettaja tai sosiaalipedagogi voidaan sitä pitää myös terapeuttisena ja tavoitteellisena interventiona. (Animal-Assisted pedagogy 2010.)

Eläinavusteinen toiminta (AAA eli Animal-Assisted Activity) on terapiatoimintaa vapaamuotoisempaa ja siitä voidaan sellaisenaan soveltaa monenlaisille ihmisille. Toisin kuin eläinavusteisessa terapiassa, siinä ei ole yhtä tiukkoja yksilöllisesti räätälöityjä ja määriteltyjä tavoitteita. (Animal-Assisted Activities/ Therapy 101 2012.) Tähän kategoriaan luokitellaan mm. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta sekä kaverikoira-toiminta (Soini 2014, 17, 25). Eläinavusteisesta terapiasta kerrotaan seuraavassa kappaleessa.

4 Eläinavusteinen terapia

4.1 Mitä on eläinavusteinen terapia?

Eläinavusteisella terapialla tarkoitetaan sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten toteuttamaa tavoitesuuntautunutta terapiaa. Siinä terapiaeläin tuodaan vuorovaikutukseen asiakkaan kanssa. (Eläin mukana kulkijana arkipäivässä n.d; Vehmasto 2014, 33). Terapiaeläimiä voidaan käyttää muun muassa psyko-, fysio-, toiminta- tai puhe-terapiassa (Vehmasto 2014, 34).

Eläinavusteinen terapia ei ole itsenäinen terapiatyö, eivätkä kaikki interventiot, joissa eläin on läsnä, ole eläinavusteista terapiaa. Eläinavusteisia interventioita pidetään ikään kuin lisänä varsinaiselle terapialle. (Chandler 2012, 5; Draper, Gerber & Layng 1990, 196–172; Gammonley, Howie, Kirwin, Zapf, Frye, Freeman & Stuart-Russell 1996, 1.) Samoin kuin muutkin terapiaprosessit, myös eläinavusteisen terapian prosessi tulee dokumentoida ja arvioida. (Janssen 1998, 40–42; Kruger & Serpell 2006, 23.)

Taival terapiaeläimeksi alkaa jo varhain. Terapiaeläimen täytyy olla koulutettu ja tiettyt kriteerit täyttävä (Animal-Assisted Activities/ Therapy 101 2012). Terapia eläintä koulutettaessa pääpaino on yhteistyössä ja molemminpuolisessa kunnioituksessa. Näin koulutetaan turvallinen, luottavainen sekä tasa-arvoiseen leikkiin ja kohtaamiseen kykenevä eläin. Eläinavusteisissa interventioissa työparina suositetaan yleensä eläimiä, joilla on pitkä historia ihmisen kanssa työskentelystä (kuten koira tai hevonen) ja näin ollen myös parhaimmat edellytykset ihmisen kanssa kommunikointiin (Louhi-Lehtiö n.d., 13).

Varsinaisia rajoituksia sille, minkä lajin edustaja voi toimia toimintaterapiassa työparina, ei ole. Louhi-Lehtiön (n.d., 13) mukaan terapiaeläimeltä edellytetään kuitenkin tasapainoisuutta ja terveitä vuorovaikutustaitoja. Eläimen tulee omata terveet rajat, jotka se osaa ilmaista selkeästi, mutta turvallisesti. Eläimellä ei myöskään saa olla menneisyydessä epämiellyttäviä kokemuksia ihmisistä, joiden takia sillä olisi syytä suhtautua ihmisiin epävarmasti. (Louhi-Lehtiö n.d., 13.)

Terapiakoiraksi päästäkseen on kaikkien koirien läpäistävä soveltuvuuskoe. Muille eläimille tällaiset kokeet eivät saamiemme tietojen mukaan ole pakollisia. (Kasvatus- ja kuntoutuskoirakoksi n.d.; Testiin osallistuminen n.d.) Soveltuvuuskokeella varmistetaan koiran sopivuus terapiaeläimeksi. Soveltuvuuskokeita järjestävät mm. karvakaverit ry ja koiran kasvatus- ja kuntoutustyössä ry. Näillä yhdistyksillä on lisäksi omat standardinsa siitä millaisia ominaisuuksia terapiakoiran tulee omata. Niiden mukaan koiran tulee olla ihmisystävällinen ja halukas kohtaamaan uusia ihmisiä. Sen tulee

olla myös helposti hallittavissa ja tottelevainen. Lisäksi koira ei saa aggressiivisuuteen tai arkuuteen taipuvainen. (Kihlström-Lehtonen 2015; Salmela 2015.)

Eläinavusteinen terapia sopii laajalle asiakaskirjolle, sitä voidaan käyttää niin yksilöiden kuin ryhmienkin kanssa. Eläinavusteisissa interventioissa hyödynnetään eläimen ja ihmisen välistä vuorovaikutusta, jonka kautta voidaan vahvistaa esimerkiksi asiakkaan fyysistä, sosiaalista ja kognitiivista toimintakykyä. Eläimen läsnäolo voi antaa asiakkaalle myös mahdollisuuden oman identiteetin sekä itsetunnon vahvistamiseen. (Chandler 2012, 5; Niiranen 2012.)

Velden ja muiden (2005, 44) mukaan eläimen läsnäololla voidaan myös hakea helpotusta asiakkaan kokemien sosiaalisten vuorovaikutustilanteiden vaikeuteen. Luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen muodostaminen terapeutin ja asiakkaan välillä voi helpottua, kun läsnä on jokin ulkopuolinen keskustelunaihe. Täytyy kuitenkin muistaa, että eläinavusteinen interventio luokitellaan terapiaksi, vain sen keskittyessä asiakkaalle merkitykselliseen ja asiakkaan elämänlaatua parantavaan toimintaan. Näitä toimintoja voivat olla esimerkiksi eläimestä huolehtiminen ja sen kanssa luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen luominen. (Velde ym. 2005, 44.)

4.2 Eläinavusteisen terapian historia

Eläimen positiivisista vaikutuksista ihmisen elämänlaatuun on dokumentoitu kautta aikojen. Eläimiä on tiettävästi käytetty osana terapiaa jo 1700-luvun loppupuolelta saakka. Tuolloin maatilan eläimiä hyödynnettiin psykiatristen potilaiden hoidossa. (Furst 2006, 409; Heimlich 2001, 48; Velde ym. 2005, 43.)

Psykologi Boris Levinson on yksi eläinavusteisen terapian uranuurtajista. Hän oli ensimmäinen psykiatri, joka toi esille eläimen ja ihmisen välisen vuorovaikutussuhteen käytön mahdollisuudet lääketieteessä. Levinson raportoi ensimmäisenä eläinten vaikutuksista terapeutin ja asiakkaan väliseen vuorovaikutussuhteeseen sekä asiakkaan

motivaatioon. (Mallon, Ross, Klee & Ross 2006, 150; Velde ym. 2005, 43.) Eläinavusteisen terapian tarina sai vauhtia 60-luvulla, kun Levinson esitteli eläinten käytön mahdollisuudet terapiatyössä. Hän oli huomannut eläinten läsnäolon vaikuttavan positiivisesti lasten sosiaaliseen käyttäytymiseen, tuotuaan koiransa omalle vastaanotolleen. Vuonna 1961 hän kertoi eläinavusteisesta työstään amerikkalaisten psykologien kongressissa. Eläinavusteisia interventioita kutsuttiin aluksi nimellä lemmikki-terapia. (Mallon, Ross, Klee & Ross 2006, 150; Salovuori 2014, 8, 62–63; Soini 2014, 17, 25.)

4.3 Eläinavusteisen terapian vaikuttavuus

Eläimen vaikutuksia ihmiseen on tutkittu jo vuosikymmeniä. Aiheesta on kuitenkin vielä melko vähän tieteellisesti hyväksyttyä tietoa ja tutkimustulokset ovat osittain ristiriitaisia. Vaikuttavuustiedon julkaiseminen tieteen nimissä on haastavaa, koska puhtaasti eläinavusteisten interventioiden vaikuttavuutta on hankala arvioida. Useissa tutkimuksissa eläinavusteista terapiaa käytetään jonkin toisen terapiamuodon tai esim. lääkityksen rinnalla. Tällöin tutkimustuloksista ei voida erottaa pelkästään eläinavusteisen terapian vaikutuksia luotettavasti. (Beck & Katcher 2003, 84–87; Serpell 2006, 17; Velde ym. 2005, 45–48; Wilson & Barker 2003, 23–25.) Tutkimuksissa eläinavusteisen intervention kanssa yhtenä erottamattomana tekijänä toimii myös ympäristö. Tällöin on vaikea luotettavasti määritellä, mitkä vaikutukset johtuvat ympäristön ja asiakkaan välisestä vuorovaikutuksesta ja mitkä puhtaasti eläimen ja asiakkaan välisestä vuorovaikutuksesta. (Serpell 2006, 17; Velde ym. 2005, 48.)

Eläinavusteiset interventiot voivat tutkimusten mukaan auttaa myös ymmärtämään sekä käsittelemään tunteita. Eläinten kanssa toimiminen voi helpottaa kommunikointia terapeutin ja asiakkaan välillä sekä motivoida asiakasta terapiaan osallistumisessa. Eläimen läsnäolo voi myös helpottaa vaikeiden asioiden käsittelyä. (Salovuori 2014, 63; Turunen 2014, 26.)

Sellerin (2005) tutkimuksessa tutkittiin eläinavusteisen terapian vaikutuksia pitkäaikashoidossa olevien vanhusten sosiaaliseen vuorovaikutukseen sekä levottomaan käyttäytymiseen. (Seller 2005, 61.) Tutkimuksessa todettiin eläinavusteisen terapian lisäävän vuorovaikutusta ja vähentävän levotonta käyttäytymistä, ja sitä kautta parantavan myös elämänlaatua (Seller 2005, 61, 73–74). Myös Fritz, Farver, Kass ja Hart (1995, 461–462) sekä McCabe, Baun, Speich ja Agrawal (2002, 693) ovat todenneet tutkimuksissaan eläinten vähentävän Alzheimer potilaiden levotonta käyttäytymistä.

Koirien käytön hyödyllisyyttä lasten kanssa työskenneltäessä ovat Salovuoren (2014, 62–64) mukaan tutkineet Kallio ja Rintamaa (2008). Tutkimuksen mukaan eläimet toivat iloa ja antoivat onnistumisen kokemuksia sekä nostivat lasten itsetuntoa. Eläimen läsnäolo helpotti myös kommunikaatiota, vähensi jännitystä, tuki arjen säännöllisyyttä, tarjosi hyväksytyksi tulemisen kokemuksia sekä opetti eläinten hyvää huolenpitoa ja tarjosi mahdollisuuden hoivaan. (Salovuori 2014, 62–64.)

5 Toimintaterapia osana kuntoutusta

5.1 Mitä on toimintaterapia?

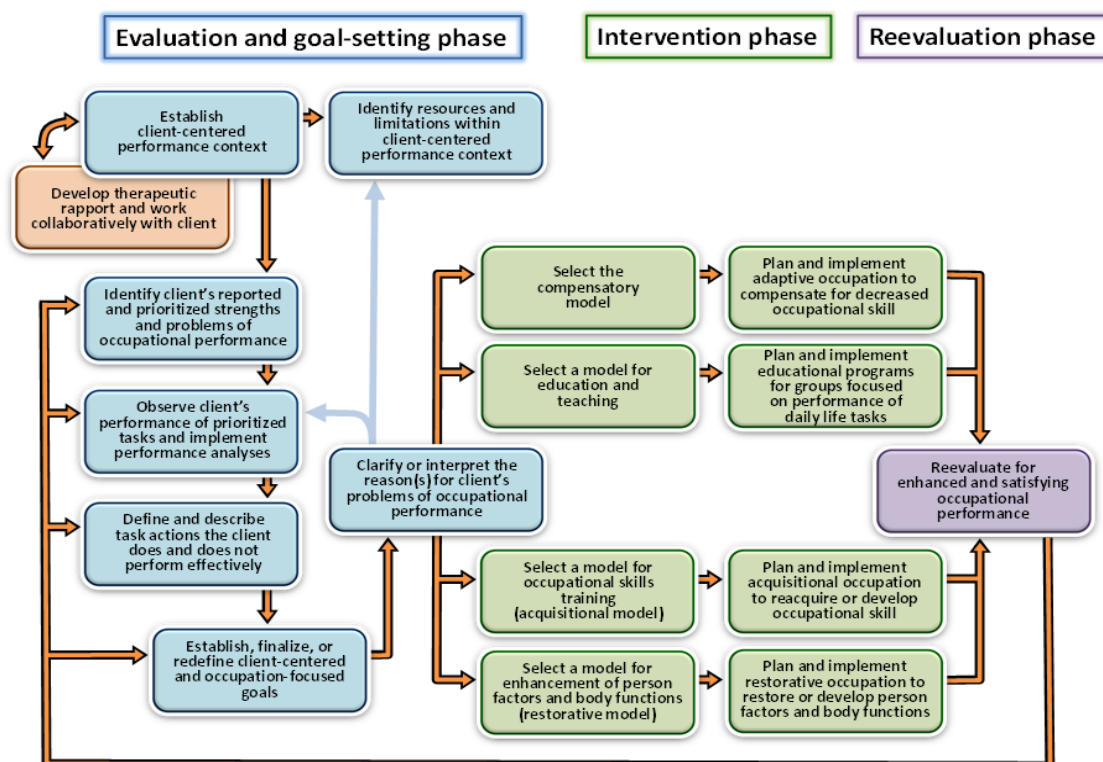
Toimintaterapian tavoitteena on parantaa asiakkaan kykyä suoriutua jokapäiväisen elämän toiminnoista. Toimintaterapeutti mahdollistaa yksilön osallistumista edistämällä asiakkaan valmiuksia tai muokkaamalla ympäristöä, jossa asiakas toimii. Tätä kuntoutuksellista prosessia kutsutaan myös interventioksi. (Law & Baum 2005, 3–4.) Toimintaterapian ydin perustuu toiminnan terapeuttiseen käyttöön (Nelson 1996, 11). Cole ja Tufano (2008, 3) määrittelevät toiminnan asioiksi, joita teemme päivästä, viikosta ja vuodesta toiseen. Terapiassa käytettävät toiminnot valikoituvat terapiajaksolle asetettujen kuntoutuksellisten tavoitteiden mukaisesti. Ne valitaan aina asiakaslähtöisesti asiakkaan mielenkiinnonkohteiden mukaan. (Silta toimivaan arkeen 2011.)

Mahdollistaakseen asiakkaalleen mahdollisimman yksilöllisen, merkityksellisen sekä motivoivan intervention, toimintaterapeutti kerää tietoa asiakkaan fyysisistä, kognitiivisista, motorisista sekä psyykkisistä taidoista ja valmiuksista. Tärkeää tietoa ovat myös asiakkaalle tärkeät ja merkitykselliset kulttuuriset, fyysiset, sosiaaliset ja institutionaaliset ympäristöt sekä toiminnot ja roolit. (Law & Baum 2005, 3.)

Koska toimintaterapian tavoitteena on parantaa asiakkaan kykyä suoriutua arjesta, on toimintaterapian tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden arviointi yksi toimintaterapeutin keskeisimmistä tehtävistä. Terapeutti mahdollistaa asiakkaan osallistumisen arjen toimintoihin parantamalla asiakkaan toimintakykyä tai muokkaamalla ympäristöä, jossa asiakas toimii. Käsitteenä arjen toiminnot ovat kuitenkin hyvin laaja ja siksi toimintaterapeutit tarvitsevat avukseen erilaisia arviointimenetelmiä asiakkaan toimintakyvyn määrittelyyn. (Helin-Fay 1998, 37–39; Koponen 1998, 27; Law & Baum 2005, 3.)

5.2 Toimintaterapiaprosessi

Tässä työssä tarkastellaan toimintaterapiaprosessia Fisherin (2009) kehittämän OTIPM-mallin (Occupational Therapy Intervention Process Model) (ks. kuvio 3) kautta, mikä on toimintaterapiaprosessia ohjaavan malli. OTIPM-malli korostaa asiakaslähtöisyyttä, Top-down ajattelumallia sekä toimintakeskeisyyttä terapiaprosessissa. Erityisesti arvioinnin ja intervention, mutta myös kirjaamisen ja toimintaterapian tuloksen tulee olla toimintakeskeisiä. (Fisher 2009, 1, 10.)

Kuvio 3. OTIPM toimintaterapia prosessimalli (Center for Innovative OT Solutions n.d.).

Asiakaslähtöisyys on yksi toimintaterapian keskeisimmistä ja tärkeimmistä teemoista (Hautala ym. 2011, 89). Toimintaterapeuttisessa työskentelyssä se tarkoittaa yhteistyötä ja yhteisymmärrystä toimintaterapeutin ja asiakkaan välillä (Fisher 2009, 2-4). Nykypäivänä asiakas nähdään kuntoutusprosessin aktiivisena osallistujana ja oman hyvinvointinsa asiantuntijana. Asiakkaaksi määritellään myös kuntoutujalle läheiset tai kuntoutumisen kannalta olennaiset henkilöt kuten vanhemmat, puoliso, opettajat, työnantajat tai kotisairaanhoidon henkilökunta. Paras mahdollinen tulos saavutetaan, kun koko kuntoutujan lähipiiri otetaan mukaan kuntoutusprosessiin. (Hautala ym. 2011, 89; Virtanen, Suoheimo, Lamminmäki, Ahonen & Suokas 2011, 18–19).

Toimintaterapian asiakkaana voi olla joko yksittäinen henkilö (person), asiakasjoukko (client constellation) tai asiakasryhmä (client group). Asiakasjoukko voi koostua toimintaterapiaan hakeutuvasta henkilöstä, sekä hänen läheisistään tai esimerkiksi työ-

tovereistaan. Ryhmässä puolestaan on henkilöitä, joilla on samankaltaisia toiminnallisia haasteita, mutta joilla ei ole muuta yhteyttä keskenään. (Fisher 2009, 2-4.)

Top-down ajattelumallissa, on lähtökohtana ensin ymmärtää laajempaa kuvaa asiakkaasta ja hänen tilanteestaan ja sen jälkeen vasta edetä pienempiin yksityiskohtiin hänen toiminnallisiin haasteisiinsa liittyen. Mallin mukainen toimintaterapian arviointi aloitetaan selvittämällä asiakkaan toiminnallinen historia. Toimintaterapeutti kerää tietoa asiakkaan tarpeista ja toiveista, sekä toiminnoista, joista suoriutuminen on asiakkaalle tärkeää. Nämä toiminnot tukevat asiakkaan suoriutumista toivotuissa sosiaalisissa ja yhteiskunnallisissa rooleissa. (Fisher 2009, 6-7.)

OTIPM-mallin mukaisessa terapiaprosessissa toimintaterapeutti siis kerää ensin haastattelulla tietoa asiakkaan toiminnallisesta historiasta. Tämän jälkeen terapeutti havainnoi asiakkaan suoriutumista erilaisista toiminnoista. Havainnoinnissa terapeutti kiinnittää huomiota toiminnallisiin taitoihin, joita ovat motoriset, prosessi- ja sosiaalisen vuorovaikutuksen taidot sekä toimintojen sujuvuuteen tai haasteellisuuteen. Näitä havaintoja apuna käyttäen voidaan päätellä syitä asiakkaan heikentyneeseen toiminnalliseen suoriutumiseen. (Fisher 2009, 6-7.)

Toimintaterapeutti kirjaa havainnot, joiden perusteella asetetaan toimintaterapiajakson tavoitteet yhteistyössä asiakkaan kanssa. Mikäli havainnoinnin ja toiminnallisen historian perusteella ei voida selvästi tunnistaa toimintakyvyn heikkenemisen syitä, voidaan niiden selvittämiseksi käyttää vielä muita arviointimenetelmiä. Näillä menetelmillä arvioidaan asiakkaan toiminnallisia valmiuksia, joita ovat esimerkiksi lihasvoima ja havainnointikyky, sekä hänen toiminnalliseen suoriutumiseensa vaikuttavia ympäristötekijöitä, joita ovat esimerkiksi fyysinen ja sosiaalinen ympäristö sekä yhteiskunnan asettamat rajoitteet ja odotukset. (Fisher 2009, 6-7, 18, 98–101.)

Toimintaterapian arviointi tulee suorittaa asiakaslähtöisin ja luotettavin menetelmin ja sen tavoitteena on saada mahdollisimman kattava kokonaiskuva asiakkaan toimintakyvystä. Kaikki arvioinnin tulokset dokumentoidaan. (Hautala ym. 2011, 123–124;

Law & Baum 2005, 3; Sario 1998, 66.) Arvioinniksi määritellään kaikki tiedonhankinta asiakkaan toiminnallisuudesta, toiminta- tai työkyvystä, toimintaterapian tarpeesta sekä avun ja mahdollisten palvelujen tarpeesta. Arviointi keinoina voi toimia esim. haastattelu, havainnointi tai jokin strukturoitu arviointimenetelmä. Arvioinnista saatua tietoa käytetään toimintaterapian tavoitteiden asettelussa ja sen avulla voidaan tehdä päätöksiä koskien intervention tarvetta ja sisältöä. Arvioinnista saatu tieto myös ohjaa interventioita koko terapiaprosessin ajan ja siitä voidaan käyttää apuna terapian tuloksellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden arvioinnissa. (Hyvät arviointikäytännöt Suomalaisessa toimintaterapiassa 2014, 13; Law & Baum 2005, 15–18.)

Arvioinnin ja tavoitteiden asettelun jälkeen on OTIPM- mallin mukaisessa toimintaterapiaprosessissa vuorossa toimintakeskeisten interventioiden suunnittelu ja toteutus. Intervention suunnitteluvaiheessa valitaan toimintaterapian toiminnanmalli tai -mallit joiden mukaan toimintaterapia interventiota lähdetään suunnittelemaan. (Fisher 2009, 7, 18.)

Hyvä toimintaterapiakäytäntö on parhaaseen saatavilla olevaan tietoon pohjautuvaa, eli näyttöön perustuvaa (Hyvät arviointikäytännöt Suomalaisessa toimintaterapiassa 2014, 7). Näyttöön perustuvalla tiedolla tarkoitetaan näyttöä terapeuttien käyttämien interventioiden vaikuttavuudesta. Näyttöön perustuvalla käytännöllä taas tarkoitetaan parhaan mahdollisen tiedon vastuuntuntoista ja kriittistä käyttöä asiakkaan hoitoon tai kuntoutukseen liittyvässä päätöksenteossa (Sackett, Straus, Richardson, Rosenberg & Haynes 2000, 1). Näyttöön perustuva käytäntö on ongelmanratkaisuprosessi, joka käynnistyy käytännöstä nousevasta ongelmasta. Ongelmana voi olla esimerkiksi havainto, jonka mukaan työntekijöiden käyttämien interventioiden perusteet ovat epämääräisiä ja vaikutus asiakkaalle epäselvä. Ongelmaan haetaan tietoa eri lähteistä, kuten alan tutkimuksista, terapeutin asiantuntemuksesta sekä käytettävissä olevista resursseista. (Swinkels, Albarran, Means, Mitchell & Stewart 2002, 336–340; Trinder 2000, 2-14.)

Lähtökohtana näyttöön perustuvassa työskentelyssä tulee olla intervention vaikuttavuus asiakkaan toimintakykyyn juuri hänen elämäntilanteessaan ja ympäristössään. Toimintaterapeutilla on eettinen velvoite käyttää ensisijaisesti sellaisia interventioita, joiden vaikuttavuudesta on olemassa tutkimuksiin perustuvaa näyttöä. Näyttöön perustuvalla toimintatavalla pyritään toimintaterapian luotettavuuden ja laadukkuuden lisäämiseen. (Morago 2006, 465–466; Trinder 2000, 9–10.)

Kun toimintaterapiassa suunnitellut interventiot on toteutettu, tehdään uusi arviointi interventioiden vaikuttavuudesta asiakkaan toimintakykyyn. Alkuarvioinnista saatuja tuloksia verrataan näihin tuloksiin, jolloin voidaan nähdä asiakkaan edistyminen ja interventioiden vaikuttavuus. (Fisher 2009, 19.)

5.3 Toimintaterapiaa ohjaavat teoriat

Toimintaterapian interventioiden pohjaksi on kehitetty monia erilaisia teorioita, joita kutsutaan malleiksi ja viitekehyksiksi. Ne auttavat kuvaamaan, selittämään ja ennustamaan yksilön käyttäytymistä sekä ymmärtämään käsitteiden ja asioiden välisiä yhteyksiä. Teoriat ovat eräänlaisia oletuksia ihmisen toiminnasta, käytöksestä ja ajattelusta. Ne syntyvät systemaattisen tiedonkeruun ja perusteellisen havainnoinnin kautta. (Cole & Tufano 2008, 55.)

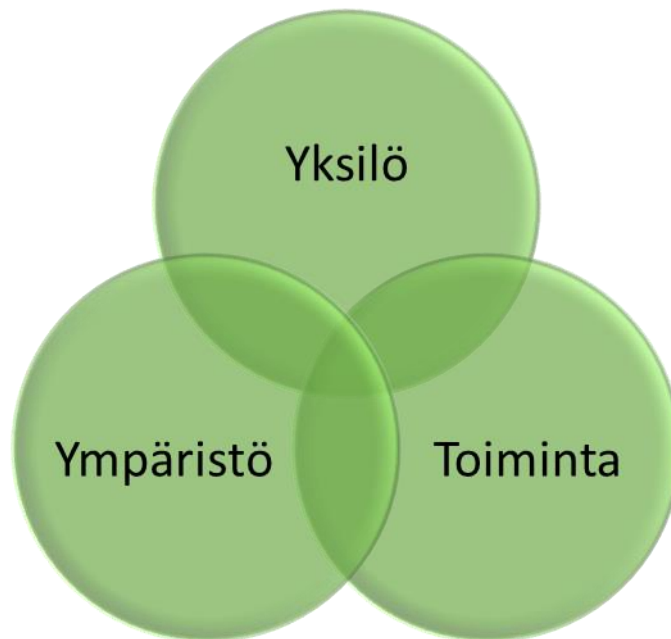
Viitekehykset ohjaavat toimintaterapian arviointia ja interventioiden sisältöä. Viitekehyksen valinta tehdään aina asiakkaan tilanteeseen sopivaksi. Ne opastavat toimintaterapeuttia valitsemaan oikeat toiminnot esimerkiksi lapselle, joka ei osaa tai halua tehdä kuperkeikkaa tai asiakkaalle, jolla on rannekanavan pinne. (Cole & Tufano 2008, 55; Sario 1998, 64.)

Toimintaterapeutin suorittamiin eläinavusteiseen interventioihin ei ole kehitetty omia viitekehyksiä tai malleja. Toimintaterapian omia teorioita voidaan kuitenkin soveltaa myös eläimen toimiessa terapian välineenä (ks. Velde ym. 2005, 47.) Tästä

aiheesta tarkempaa tietoa kappaleessa eläinavusteisen toimintaterapian viitekehykset. Seuraavassa kappaleessa esittelemme yhden toimintaterapian teorian, jota voidaan soveltaa myös eläinavusteisten interventioiden mallina.

5.4 PEO -malli

Toimintaterapian ydin perustuu toimintaan sekä asiakkaan vuorovaikutukseen suhteessa hänen ympäristöönsä ja rooleihinsa. Person-Environment-Occupation malli (PEO-malli) kuvaa mielestämme parhaiten tätä suhdetta (ks. kuvio 4). (Strong, Rigby, Stewart, Law, Letts & Cooper 1999, 123–126.)

Kuvio 4. PEO-malli (Law, Polatajko, Baptiste & Townsend 1997, 47).

Mallissa yksilö, ympäristö ja toiminta ovat kiinteässä vuorovaikutuksessa. Siinä kuvataan näiden kolmen tekijän suhdetta ja huomioi kokonaisvaltaisesti niiden vaikutuksen toisiinsa yksilön jokapäiväisessä elämässä. (Strong ym. 1999, 123–126.)

PEO -malli perustuu asiakaslähtöiseen toimintatapaan, jolla tarkoitetaan pyrkimystä mahdollistaa asiakkaalle paras mahdollinen toimintakyky niissä toiminnoissa, jotka ovat hänelle tärkeitä ja merkityksellisiä. Sen mukaan toiminta, yksilön toimintakyky, fyysiset ja psyykkiset ominaisuudet sekä ympäristön tuomat tilannekohtaiset tai tilapäiset vaikutteet käsitellään kokonaisuutena. Näitä ei pyritä erottelemaan toisistaan, vaan ymmärretään että ympäristö sekä yksilön tarpeet, toiminnot ja roolit vaihtelevat jatkuvasti. (Strong ym. 1999, 123–126; Law & Baum 2005, 14.)

Toiminnasta on esitetty erilaisia luokitteluja, joilla kuvataan toiminnan tasoja. Suomalainen toimintaterapianimikkeistö (Suomen kuntaliitto & Suomen toimintaterapeuttiliitto 2003) on yksi näistä luokitteluista, siinä toiminnot on jaettu käsitteellisiin hierarkioihin. (Hautala ym. 2011, 24.) Toimintaterapianimikkeistön yksi yläkäsite on toimintakokonaisuuksien hallinta. Se on jaettu useaan alalajiin, joista yksi on asioimiseen ja kotielämään liittyvät toiminnot. Näihin toimintoihin lasketaan kuuluvaksi myös eläimistä huolehtiminen. (Suomen kuntaliitto & Suomen toimintaterapeuttiliitto 2003, 2.) Amerikkalaisessa toimintakokonaisuuksien luokittelussa vastaavista toiminnoista käytetään nimitystä Instrumental Activities of Daily Living (IADL) eli välilliset päivittäiset toiminnot. (Hautala ym. 2011, 29).

Lemmikeistä huolehtiminen on mielestämme suoraan verrattavissa muihin asioimiseen ja kotielämään liittyviin toimintoihin, joihin kuuluvat mm. aterioiden valmistaminen, raha-asioista huolehtiminen ja asiointi. Tutkimuksissa on osoitettu, että eläimet voivat liittyä myös arjen muihin toimintoihin kuten opiskelu, leikki ja vapaa-aika (Kittilä 2013, 39; Salovuori 2014, 62–64; Seller 2005, 61; Turunen 2014, 26). Näin ollen ajattelemme eläinten voivan liittyä myös muihin arjen toimintoihin kuin mitä toimintaterapianimikkeistössä eri toimintakokonaisuuksien alla määritellään (Suomen kuntaliitto & Suomen toimintaterapeuttiliitto 2003, 2).

Tutkimusten mukaan eläinten läsnäololla voi olla hyvinvointia edistäviä vaikutuksia kuten stressitason ja ahdistuksen väheneminen sekä verenpaineen ja kolesterolitasojen aleneminen sekä sydäninfarktin riskin pieneneminen (Jennings, Reid, Christy,

Jennings, Anderson & Dart 1998, 164; Miller & Ingram 2000, 477; Wu, Niedra, Pendergast & McCrindle 2002, 354). Ikäheimo (2013, 6-7) kertoo Australialaisesta tutkimuksesta, jossa McHarg (1995) sai tulokseksi, että lemmikkieläimet voivat lisätä ihmisen sosiaalisuutta. Ikäheimo (2013, 6-7) mainitsee myös että Beez, Uvnäs-Moberg, Julius ja Kortschal (2012) kirjoittavat eläimen vaikuttavan positiivisesti ihmisen stressin säätelykykyyn ja tätä kautta esimerkiksi oppimiseen ja koulusuoriutumiseen. (Ikäheimo 2013, 6-7.) Näin ollen voidaan ajatella eläinten vaikuttavan positiivisesti myös toimintakykyyn ja sitä kautta toiminnalliseen suoriutumiseen.

6 Eläinavusteinen terapia toimintaterapian näkökulmasta

6.1 Mitä on eläinavusteinen toimintaterapia?

Käytämme työssämme termiä eläinavusteinen toimintaterapia, jolla tarkoitamme toimintaterapiaa, jossa eläin on vahvasti mukana. Vaikka käsite ei ole Kärjen (2014, 8) virallinen, käytetään sitä toimintaterapeuttien keskuudessa.

Eläinavusteinen toimintaterapia on terapiaa, jota toteuttaa toimintaterapeutiksi koulutautunut ammattihenkilö. Se on aina harkittu interventio, jonka tavoitteet ovat asiakkaalle yksilöllisesti määriteltäviä (What are Animal-Assisted Activities/Therapy n.d.). Eläinavusteisen toimintaterapian interventioissa voidaan harjoitella mm. keskittymistä, sosiaalista vuorovaikutusta ja luottamuksellisen suhteen luomista eläimeen, tunteiden ilmaisemista, nimeämistä ja tulkitsemista sekä vahvistaa itsetuntoa, aistisäättelyä ja karkeamotorisia taitoja. (Niiranen 2012; Eläinavusteinen toimintaterapia n.d.)

Eläinten elekieli ei ole niin monimutkaisia kuin ihmisten, minkä vuoksi tunteiden käsittely eläimen kanssa voi olla helpompaa kuin toisen ihmisen kanssa. Eläin voi myös helpottaa asiakkaan ja terapeutin välisen vuorovaikutussuhteen luomista ja sen läs-

näolo mahdollistaa asiakkaalle mm. läheisyyden, sosiaalisen osallistumisen ja positii-
visen vuorovaikutuksen sekä hoivan antamisen ja vastaanottamisen kokemukset.
(Eläinavusteinen toimintaterapia n.d.; McNicholas & Collis 2006, 69; Velde ym. 2005,
47.)

Samoin kuin toimintaterapiassa myös eläinavusteisen toimintaterapian interventios-
sa tavoitteena on parantaa asiakkaan toimintakykyä. Eläinavusteisen toimintaterapi-
an ydin koostuu toiminnoista, jotka valitaan terapiajaksolle asetettujen kuntoutuksel-
listen tavoitteiden mukaisesti. Tavoitteiden on oltava realistisia ja tarkoituksenmu-
kaisia. Arviointi ja dokumentointi kuuluvat terapiaprosessiin myös eläinavusteisissa
interventioissa. (Kelan avo- ja laitospuotoisen kuntoutuksen standardi 2013, 4-5;
Kruger & Serpell 2010, 34; Law & Baum 2005, 3-4; Silta toimivaan arkeen 2011.)

Toimintaterapian yksi keskeinen käsite on toiminta. Sen laaja ja joustava tulkinta sallii
myös eläimen käytön ns. terapiavälineenä, siinä missä riippukeinun tai muistipelin-
kin. (ks. Hautala ym. 2011, 20–25.) Kaikessa toiminnassa, jossa käytetään eläintä työ-
parina, täytyy kuitenkin aina kiinnittää huomiota sen hyvinvointiin ja jaksamiseen.
Eläimille on mahdollistettava riittävä lepo, ravinto, lämpö sekä mahdollisuus hoivaan
ja muihin lajityypillisiin tarpeisiin. Työ ei saa myöskään olla eläimelle liian kuormitta-
vaa. (Louhi-Lehtiö 2011, 13–15.)

Eläinavusteisen terapian ohjaajan lisäkoulutuksia järjestää mm. Alfa Partners, Koirat
kasvatus- ja kuntoutustyössä ry sekä EASEL Training (EASEL ohjaaja n.d.; Kasvatus- ja
kuntoutuskoirakoksi 2014; Ratkaisukeskeinen eläinavusteinen terapia- ja valmentaja-
koulutus n.d.). Koulutusten pakollisuus määräytyy hyvin pitkälti yhdistyksen omien
standardien mukaisesti. Esimerkiksi koirat kasvatus ja kuntoutustyössä ry vaatii hei-
dän jäseniltään työnäyttöä, joka suoritetaan koiran läpäistyä soveltuvuuskokeen.
(Kihlström-Lehtonen, 2015; Salmela 2015.) Salmelan (2015) mukaan mikään laki ei
kuitenkaan vaadi ohjaajakoulutusta eläinavusteisia interventioita työssään käyttäväl-
tä sosiaali- ja terveystalalan ammattilaiselta, vaikka niitä järjestäjien toimesta suositel-
laankin (Salmela 2015). Edellä mainitut eivät ole varsinaisia toimintaterapian lisäkou-

lutuksia, mutta antavat Kettusen (2015) mukaan tietoa ja varmuutta eläinten kanssa toimimiseen.

Jotta eläinavusteinen interventio olisi toimintaterapeuttista, tarvitaan muutakin kuin terapiaeläin. Eläimen kanssa työskennellessä täytyy käyttää samoja työskentelytapoja kuin tavallisessa toimintaterapian interventiossa. Toimintaterapian ydin perustuu toiminnan terapeuttiseen käyttöön (Nelson 1996, 11). Eläinavusteisissa interventioissa tämä voi tarkoittaa esimerkiksi asiakkaan elämänlaatua parantavia toimintoja, joita voivat olla esimerkiksi itsenäistymisen ja vastuun ottamisen harjoittelu eläimestä huolehtimisen kautta sekä sosiaalisten vuorovaikutustaitojen harjoittelu eläimen kanssa luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen luomisen kautta (Velde ym. 2005, 44).

Asiakaslähtöisyys on yksi toimintaterapian keskeisimmistä ja tärkeimmistä teemoista (Hautala ym. 2011, 89). Asiakaslähtöisyys voi tarkoittaa eläinavusteisissa interventioissa esimerkiksi eläimen valintaan liittyviä seikkoja. Terapiaeläimen valintaan voivat vaikuttaa mm. asiakkaan aikaisemmat kokemukset eläinten kanssa tai mieltymys johonkin tiettyyn lajiin. (Hart 2000, 88–94.)

Toimintaterapian saralla näyttöön perustuvalla työskentelyllä pyritään varmistamaan interventioiden vaikuttavuus. Eläinavusteisesta terapiasta sekä eläinavusteisista interventioista toimintaterapian työkaluna on tehty jonkin verran tutkimuksia. (ks. eläinavusteisen terapian vaikuttavuus ja eläinavusteisen toimintaterapian vaikuttavuus.)

6.2 Arviointi eläinavusteisessa toimintaterapiassa

Tavoitteiden asettaminen sekä terapian tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden seuranta perustuvat huolelliseen arviointiin. Kuten toimintaterapiaprosessi, myös eläinavus-

teinen toimintaterapiaprosessi, arvioidaan ja dokumentoidaan. (Hautala, Hämäläinen, Mäkelä & Rusi-Pyykönen 2011, 123–124; Kelan avo- ja laitospuotoisen kuntoutuksen standardi 2013, 4-5; Kruger & Serpell 2010, 34–35.)

Eläinavusteisen toimintaterapian arviointiin ei ole kehitetty omia arviointimenetelmiä. Joitakin jo olemassa olevia toimintaterapian menetelmiä voidaan kuitenkin käyttää myös eläinavusteisten interventoiden arvioimiseen (ks. kappale arviointimenetelmien kuvaus). (ks. Velde ym. 2005, 47.)

6.3 Eläinavusteisen toimintaterapian viitekehykset

Eläinavusteisen toimintaterapian toteuttamiseen ei ole olemassa mitään varsinaista viitekehystä, mutta toimintaterapian viitekehyksiä ja malleja voidaan soveltaa myös eläinavusteisissa interventioissa (ks. Velde ym. 2005, 47).

Eläinavusteinen toimintaterapian sisältäessä elementtejä mm. ihmisen fyysisestä, psyykkisestä, sosiaalisesta ja kognitiivisesta toimintakyvystä, näkemyksemme on, että useimmat toimintaterapian viitekehykset soveltuvat ainakin osittain myös eläinavusteiseen interventioihin. Oleellista eläinavusteisen interventiossa on toiminnan analyysi sekä tavoitteisiin sopiva, asiakkaan kanssa yhdessä valittu terapeutin toiminta. Toimintaterapian malleja voidaan käyttää esimerkiksi sisällyttämällä eläinavusteinen interventio yhdestä tai useammasta mallista otettuihin osa-alueisiin. (Kruger & Serpell 2006, 25; ks. Velde ym. 2005, 47)

Velden, Ciprianin ja Fisherin (2005, 45–46) mukaan Ferresen, Fosterin, Kowalskin ja Wasilewskin (1998) tekemän tutkimuksen tulokset osoittavat, että eläimen käyttö on tuloksellista myös toimintaterapian interventioissa. Tästä syystä Velden ja muiden (2005, 45–47) mukaan olisikin tärkeää kehittää toimintaterapian malleja eläinavusteisille interventioille. Näin se voitaisiin paremmin erottaa muista eläinavusteisen terapian muodoista. (Velde, Cipriani & Fisher 2005, 45–47.)

6.4 Eläinavusteisen toimintaterapian vaikuttavuus

Toimintaterapian saralla eläinavusteista terapiaa on tutkittu hyvin vähän, joitakin tutkimuksia aiheesta kuitenkin löytyy. Velde, Cipriani ja Fisher (2005, 44) kirjoittavat, että Herbert ja Greenen (2001) mukaan toimintaterapian tutkimuksessa seurattiin tuetun asumisen kävelyohjelmaan osallistuneiden vanhusten kävelemiä matkoja. Matkat osoittautuivat mittavammiksi koiran kanssa tehtyinä kuin ilman koiraa. Tutkimuksen mukaan lemmikkieläimillä on siis mahdollista arvoa ikäihmisten fyysisen kunnon kannalta. Velde ja muut (2005, 44) kertovat myös Connorin ja Millerin (2000) raportista, jonka mukaan lemmikkieläinten vierailut vaikuttivat rauhoittavasti akuutin hoidon lääketieteellisessä ympäristössä olleisiin potilaisiin. Vierailujen tulokset viittasivat myös siihen, että eläinavusteisen terapian avulla voidaan saada tuloksia potilaan kognition, tasapainon, voiman ja liikelaajuuksien parantamisessa. (Velde ym. 2005, 44.)

Sams ja muut (2006, 270) ovat tutkineet sosiaalisen vuorovaikutuksen sekä kielen käytön yleisyyttä autistisilla lapsilla toimintaterapian eläinavusteisissa interventioissa. Tutkimukseen osallistui 22 kpl 7-13-vuotiaista lasta, joilla oli diagnosoitu autismi. Lapset osallistuivat ns. perinteiseen toimintaterapiaan, jossa käytettiin standardoituja tekniikoita sekä toimintaterapian interventioihin, jossa eläin oli mukana. Kummatkin interventiot sisälsivät toimintoja sensorisen integraation, kielen käytön ja motoristen taitojen harjoittamiseen. Tulosten perusteella lasten mielenkiinto intervention aikana pysyi huomattavasti paremmin yllä eläimen ollessa läsnä. He kommunikoivat myös enemmän puheella ja ottivat enemmän kontaktia terapeuttiin eläinavusteisissa interventioissa verrattuna ns. perinteisiin interventioihin. (Sams ym. 2006, 270–272.)

Kihlström-Lehtosen (2009, 1, 20–40) tekemässä tutkielmassa on tarkasteltu koiran merkitystä toiminnalliseen hyvinvointiin. Tutkimuksessa selvisi koiran auttavan mm. selviytymisessä, tunteiden käsittelyssä sekä itsenäistymisessä. Se nähtiin myös moti-

vaattorina ja tehokkaamman ajankäytön opettajana. Koiran mukanaan tuomien harrastusten nähtiin vaikuttavan positiivisesti sosiaalisiin suhteisiin ja tuovan onnistumisen ja ilon kokemuksia. Koirasta huolehtimisen kuvattiin opettavan vastuuta sekä tuovan sisältöä ja rutiineja elämään. Koira koettiin myös yhdistävänä tekijänä perheen sisällä sekä yhteiskunnassa. Vuorovaikutus koiran kanssa vaikutti tutkimuksen mukaan positiivisesti omistajiensa itseluottamukseen sekä vähensi yksinäisyyden tunnetta. (Kihlström-Lehtonen 2009, 20–40.)

7 Opinnäytetyön toteutus

7.1 Tutkimusmenetelmät

Tämä opinnäytetyö on laadullinen eli kvalitatiivinen opinnäytetyö, jolla tarkoitetaan tutkimusta, jonka pyrkimyksenä on tuoda esille uutta tietoa. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuskohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 161.) Perinteisiä laadullisen tutkimuksen aineistohankintamenetelmiä ovat haastattelu ja havainnointi. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena ei ole tilastolliset yleistyksset, vaan pikemminkin tietyn toiminnan kuvaaminen tai ymmärtäminen. Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruussa olennaista on, että henkilöt, joilta tietoa kerätään, ovat perehtyneet tutkittavaan ilmiöön tai heillä on kokemusta asiasta. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 85.) Tällaisen tutkimuksen luonteeseen kuuluu yleisesti ottaen verrattain pieni määrä tapauksia, joiden analysointi tehdään perinpohjaisesti. Tutkimuksen tieteellisyys perustuu siis enemmän laadullisiin kuin määrällisiin tekijöihin. Laadullisen tutkimuksen aineistona käytetään useimmiten tekstiä ja sen tulkinta kestää koko tutkimusprosessin ajan. (Eskola & Suoranta 1998, 13–18.) Tässä tutkimuksessa tutkimusaineistona toimivat sähköisen kyselyn tulokset, jotka olivat pääosin tekstimuodossa.

Työssä on käytetty harkinnanvaraista näytettä. Siinä tutkija rakentaa lujan teoreettisen perustan joka vuorostaan vaikuttaa aineiston keruuseen. Harkinnanvaraisessa otannassa tutkimusmateriaalin hankinta kohdistetaan niin, että voidaan jo ennalta olettaa sen olevan potentiaalinen jotta tutkimuskysymykseen voidaan saada vastaus. (Eskola & Suoranta 1998, 18.) Tutkimukseen liittyvän kyselyn kohteeksi valittiin toimintaterapeutteja, jotka käyttävät tai ovat käyttäneet työssään eläinavusteisuutta. Tällä on pyritty takaamaan se, että kyselyyn vastanneilla on kokemusta ja näkemystä tutkimuskysymyksen aiheeseen liittyen.

7.2 Aineiston hankinta ja aineiston kuvaus

Perinteinen laadullisen tutkimuksen aineiston hankintamenetelmä on haastattelu (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Metsämuurosen (2006, 111–112, 115) mukaan laadullisessa tutkimuksessa haastattelu voidaan suorittaa yksilö- tai ryhmähaastatteluna henkilökohtaisesti tai esim. sähköisesti lähetettävällä lomakkeella. Tällöin kyseessä on pikemminkin kysely. (Metsämuuronen 2006, 111, 112–115.)

Kyselyn ja haastattelun suurimpana erona lienee haastattelun joustavuus verrattuna esim. sähköisesti lähetettävään kyselyyn. Haastattelussa on mahdollista tarkentaa tai selventää kysymyksiä ja oikaista väärinkäsityksiä, kun taas sähköisessä kyselyssä tällainen mahdollisuus jää kokonaan pois. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 73.)

Tässä tutkimuksessa aineiston keruu suoritettiin kyselynä. Se luotiin käyttämällä Webropol-palvelua ja pilotoitiin ennen käyttöönottoa. Näin varmistuttiin kysymysten kattavuudesta ja sopivuudesta (Hirsjärvi ym. 2013, 195). Eläinavusteista toimintaterapiaa toteuttavien toimintaterapeuttien yhteystiedot kerättiin Suomen Toimintaterapeuttiliiton sähköpostiketjulla. Sähköpostiketjuun lähetettiin maaliskuussa 2015 opinnäytetyötä koskeva tiedote, jossa etsittiin vapaaehtoisia vastaajia. Kyselyyn osallistumisesta kiinnostuneet saivat ilmoittaa halukkuutensa lähettämällä yhteystieton-

sa, jonka jälkeen sähköisen kyselyn linkki lähetettiin osallistujille. Tämä on tyypillinen tapa tutkimusaineiston keräämisessä silloin, kun tutkittavia on paljon tai he ovat hajallaan (Tuomi & Sarajärvi 2002, 74–75).

Tämän tyyppisen verkkokyselyn heikkoutena pidetään vastausten katoa. Vastaamattomuus saattaa nousta hyvinkin korkeaksi ja avointen kysymysten vastaukset voivat olla hyvinkin niukkoja. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 74.) Tutkimukseen valikoituneen erityisryhmän odotettiin kuitenkin nostavan vastausprosenttia, koska heidän oletettiin hyötyvän itsekin kyselyyn vastaamisesta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 195–196.) Kyselyyn osallistumisesta kiinnostuneiden toimintaterapeuttien yhteystietoja saatiin yhteensä yhdeksäntoista kappaletta. Heistä yhdeksän vastasi kyselyyn. Näin ollen vastausprosentti on noin 47 %.

Kyselyssä päädyttiin käyttämään suurimmaksi osaksi avoimia kysymyksiä, sillä ne eivät ehdota valmiita vastauksia vaan sallivat vastaajien ilmaista itseään vapaasti (Hirsjärvi ym. 2013, 201). Avoimet kysymykset nähdään parhaaksi silloin, kun vastaajien näkemykset ja kokemukset aiheesta saattavat poiketa toisistaan tai aihe on huonosti tiedostettu. (Metsämuuronen 2006, 111–112, 115.) Aiheen huono tiedostaminen tulikin esille vastaajien värväysprosessissa, joten vastausten keskinäinen ristiriitaisuus tai poikkeavuus oli odotettavissa. Uhkana nähtiin myös tutkijoiden oletttamus vastaajien kyvystä ilmaista itseään kirjallisesti tarkoittamallaan tavalla, sekä vastaajien oletttamus tutkijoiden kyvystä ymmärtää heidän ilmaisuaan. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 73.)

Vastausaikaa kyselyyn annettiin kaksi viikkoa, jonka jälkeen suoritettiin ns. karhuaminen, eli kyselyn uudelleen lähetys. Karhuaminen suoritetaan yleensä vain kahdesti, mutta matalan vastaajamäärän vuoksi kysely lähetettiin uudelleen yhteensä kolme kertaa (Hirsjärvi ym. 2013, 196). Kyselyn (liite 1) alussa oli vastaajan työkokemusta, ikää, asuinpaikkakuntaa, sekä asiakaskuntaa koskevia monivalintakysymyksiä. Suurin osa kysymyksistä oli kuitenkin avoimia kysymyksiä, jotka käsittelivät eläinavusteisen

toimintaterapian arviointia ja tuloksellisuutta. Kyselyssä oli yhteensä 27 kysymystä joista valtaosaan tuli vastauksia kaikilta tai lähes kaikilta kyselyyn osallistuneista.

7.3 Aineiston analysointi

Tutkimusaineiston analyysissä yhdistyvät analyysi ja synteesi. Analyysissä kerätty aineisto ikään kuin hajotetaan pieniksi paloiksi ja synteessin avulla kootaan uudelleen tieteelliseksi johtopäätökseksi. Tästä vaiheesta käytetään myös nimitystä abstrahointi. Sen avulla tutkimusaineisto järjestetään sellaiseen muotoon, jossa sen perusteella tehdyt johtopäätökset voidaan irrottaa yksittäisistä henkilöistä, tapahtumista ja lausumista sekä muuttaa yleiselle käsitteelliselle ja teoreettiselle tasolle. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 91–94.)

Kyselyn analysointiin käytettiin sisällönanalyysiä. Se on laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä, jonka avulla vastaukset tyypitellään, eli ryhmitellään tietynlaisiksi tyypeiksi. Tämän jälkeen joukko samaa teemaa koskevia näkemyksiä tiivistetään pyrkimyksenä luoda kuvaus tutkittavasta materiaalista tiivistetyssä ja yleistetyssä muodossa. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 91, 93, 103.)

Sisällönanalyysin muodot voidaan jakaa aineistolähtöiseen, teoriasidonnaiseen ja teorialähtöiseen analyysiin. Käytimme tutkimuksessamme teoriaohjaavaa (ks. Eskola 2001 teoriasidonnainen analyysi) analyysiä, jossa analyysiyksiköt valitaan aineistosta, mutta itse analyysiä ohjaa aikaisempi tieto tutkittavasta ilmiöstä. Analyysista on tunnistettavissa aikaisemman tiedon vaikutus, mutta se ei ole teoriaa testaava vaan pikemminkin uusia ajatus uria luova malli. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 98–99.)

Tämän tutkimuksen aineiston analysointi aloitettiin muuttamalla ensin monivalintakysymykset Webropolin avulla prosenttiluvuiksi. Tämän vaiheen perusteella muodostettiin kuva mm. vastaajajoukon ikäjakaumasta, maantieteellisestä sijainnista, ammatillisesta työkokemuksesta sekä taustasta eläinavusteisen toimintaterapian parissa.

Analyysi osioon monivalintakysymysten vastauksista tehtiin karkeita yleistyksiä, joiden tavoitteena oli häivyttää vastaajien tunnistettavuus.

Avointen kysymysten vastauksista haettiin ensin samantyyppisiä teemoja, eli vastaukset tyypiteltiin (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Tämän perusteella vastauksista laskettiin prosenttiosuudet. Lopuksi avoimet kysymykset avattiin sisällön analyysillä. Analysointi prosessin edetessä, osa prosenttiluvuista korvattiin vastaajien lukumääristä kertovilla luvuilla.

Analysointia jatkettiin luokittelemalla vastaukset kategorioihin aihealueen perusteella. Tästä edettiin samaa teemaa käsittelevien aiheiden tiivistämiseen, jonka jälkeen mukaan tuotiin joidenkin teemojen analyysia ohjaava taustateoria, OTIPM. Lopuksi kirjoitettiin tutkimuskysymykseen vastaavat johtopäätökset.

8 Tulokset

8.1 Vastaajien taustatiedot

Kyselyyn osallistui yhdeksän (9) henkilöä, joista kaikki ovat naisia ja joiden keski-ikä on noin 35 vuotta. Suuri osa heistä on Uudeltamaalta ja Pohjois-Pohjanmaalta, mutta myös Lappi, Kanta-Häme ja Varsinais-Suomi olivat edustettuina.

Vastanneista kolmella on työkokemusta toimintaterapeuttina alle viisi vuotta, yhdellä 5-10 vuotta ja viidellä yli kymmenen vuotta. Eläinavusteisesta toimintaterapiasta kuudella on kokemusta alle viisi vuotta ja kolmella 5-10 vuotta. Kahdella vastanneista on aiempaa kokemusta muusta eläinavusteisesta toiminnasta. Kaikki ilmoittivat toteuttamukseen eläinavusteisuuden toimintamuodoksi eläinavusteisen terapian, jota käytetään interventioina yksilö ja/tai ryhmäterapiassa. Suurimman osan asiakaskunta

koostuu sekä lapsista (9/9) että nuorista (8/9). Vajaa puolet (4/9) työskentelee työikäisten kanssa.

8.2 Toimintaterapiassa käytetyt eläimet

Suurimmalla osalla toimintaterapeuteista on käytössään useampi terapiaeläin. Koiria käyttää heistä kahdeksan, kissoja kaksi, hevosia neljä, lampaita kolme, kanoja kaksi, kaneja yksi, poneja yksi ja minipossuja yksi (ks. taulukko 1). Useammassa vastauksessa on myös eritelty koirarotu nimeltä Lagotto Romagnolo.

Taulukko 1. Terapiassa käytetyt eläimet

Eläinlaji	Yksilöiden lkm. yhteensä	Toimintaterapeutit jotka käyttävät nykyisin työssään ko. eläintä	Toimintaterapeutit jotka ovat käyttäneet aiemmin työssään ko. eläintä
Koira	11	8	1
Kissa	4	2	—
Hevonen	6 tai enemmän	4	1
Poni	1	1	1
Kana	3 tai enemmän	2	—
Kani	4	1	—
Minipossu	1	1	—
Lammas	5 tai enemmän	3	—
Asiakkaan oma eläin	Ei tiedossa	—	1

Vastaajista kahdella on ollut myös aiemmin käytössään terapiaeläimiä. Toinen heistä on nimennyt aiemmin käytössään olleiksi terapiaeläimiksi koiran, ponin ja hevosen. Toinen taas on käyttänyt terapioiden asiakkaiden omia lemmikkejä.

8.3 Lisäkoulutus ja soveltuvuuden testaus

Kaikilla yhdeksällä vastanneella on jonkinlaista lisäkoulutusta eläinavusteiseen terapiaan liittyen. Suurimmalla osalla vastaajista on useampi kuin yksi koulutus. Kolmella heistä on SFAT - Solution Focused Animal Assisted Therapy- koulutus. Koirat kasvat- ja kuntoutustyössä ohjaajan koulutus on myös kolmella vastaajista. Kahdella on taustallaan Green Care - projektiin liittyvä koulutus tai oppisopimuksella hankittu ammattitaito.

Kahden terapeutin käyttämät eläimet on testattu koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä soveltuvuuskokeella, kahden karvakavereiden testillä. Kaikki testatut eläimet ovat koiria. Vastaajien käyttämiä hevosia ei ole testattu varsinaisin testein, vaan ne on valittu kasvattajien tai omistajien toimesta ja niiden luonteet tunnetaan hyvin. Suurinta osaa hevosia on käytetty jo aiemmin lasten tai nuorten kanssa työskentelyyn.

Yhtä lukuun ottamatta, kaikilla vastaajilla on myös muuta kokemusta (esim. harrastustoiminta, kasvatus) käyttämiinsä eläimiin liittyen. Viidellä on taustallaan jonkinlainen eläimiin liittyvä harrastus, neljällä on kokemusta lemmikin omistajuuden tai eläintenhoitamisen kautta, yhdellä vastaajista on kokemusta kenneltoiminnasta ja yhdellä karva-kaveri toiminnasta.

8.4 Arviontiprosessi

Kyselyssä pyydettiin toimintaterapeutteja kuvailemaan tyypillistä käyttämäänsä arviontiprosessia. Vastausten perusteella vastaajien (9) kesken vaihtelee huomattavastikin se, kuinka suuren osan arviointi prosessista he itse toteuttavat, ja kuinka suuri osa arvioinnista toteutetaan jokin muun tahon, kuten keskussairaalan tai terveyskeskuksen toimesta. Tyypillistä on, että eläin otetaan mukaan, johonkin terapiaprosessin vaiheeseen, mutta joissakin tapauksissa terapia voi olla myös suositeltu kokonaan

toteutettavaksi eläinavusteisena. Vajaa puolet (4/9) vastaajista ilmoittaa tekevänsä alkuarviointia osana arviointiprosessia. Heistä kaksi tuo esille, että he suorittavat arvioinnin koko terapiaprosessin osalta itse joko aina (1/9), tai toisinaan (1/9).

Eläinavusteisen toimintaterapian arvioinnin nostaa esille tässä neljä vastaajaa. Heistä kaksi suorittaa havainnointia vapaan toiminnan aikana, toinen myös ohjatun toiminnan aikana. Yhden vastaajan mukaan, hän keskustelee asiakkaan kanssa eläinavusteisen terapian mahdollisesta käyttöön otosta toimintaterapiajakson tavoitteiden asettelun yhteydessä. Vastaajista yksi tuo puolestaan esille linkittävänsä eläinavusteisen terapian arvioinnin osaksi tavoitteellista toimintaa. Arviointia tehdään tämän lisäksi keskustelemalla asiakkaan kanssa ennen ja jälkeen intervention. Muuta, erillistä arviointia ei tehdä. Tässä yhteydessä jää epäselväksi tarkoittaako vastaaja ainoastaan eläinavusteisten interventioiden vaikuttavuuden arvioinnin erillistä tekemistä vai viittaako hän myös muiden interventioiden vaikuttavuuden arviointiin. Yksi vastaaja kertoo, ettei juurikaan tee arviointeja, mutta mainitsee kuitenkin strukturoidun haastattelumenetelmän (COPM) asiakkaan toimintaterapia jakson tavoitteiden asettelun yhteydessä.

OTIPM-mallin mukaisessa toimintaterapia prosessissa (ks. kuvio 2) eläinavusteisen intervention käyttöön liittyviä asioita voidaan arvioida jo siinä vaiheessa kun asiakkaasta kerätään tietoja. Tässä yhteydessä voi tulla esille esimerkiksi asiakkaan suhtautuminen eläimiin. Tätä tietoa voidaan tarvittaessa käyttää myöhemmässä toimintaterapiaprosessin vaiheessa. Kun tavoitteiden asettelu tehty ja arviointi on saatettu päätökseen, valitaan interventiomalli, jonka sisällä voidaan ottaa eläinavusteinen interventio käyttöön. intervention vaikuttavuuden arviointi tapahtuu seuranta arvioinnin vaiheessa. (Fisher 2009, 15–19.)

8.4.1 Eläimen mukaan tuominen toimintaterapiaprosessiin

Kysymyksessä toimintaterapeuttien tyypillisestä arviointiprosessista, neljä vastaajaa tuovat esille myös asioita, jotka heidän työssään liittyvät siihen, että eläin tuodaan mukaan terapiaprosessiin. Osa mainituista asioista esiintyy jo edellisessä kappaleessa (ks. kappale arviointiprosessi), mutta ne ovat merkityksellisiä mainita myös tässä yhteydessä, jotta aiheeseen liittyvät osatekijät tulevat selkeästi esille mahdollistaen riittävän kokonaiskuvan luomisen.

Vastaajista yksi kertoo, että kun ajatus eläinavusteisen intervention hyödyllisyydestä herää, siitä keskustellaan lapsen/nuoren ja huoltajien kanssa. Yhteisestä sopimuksesta eläin, tässä tapauksessa koira otetaan mukaan yhdelle terapia kerralle, jolloin eläinavusteisen intervention tavoitteina ovat lähinnä asiakkaan toiminnan havainnoiminen eläimen kanssa. Samoin eläimen suhtautumista uuteen ihmiseen havainnoidaan.

Toinen kyselyyn osallistujan mukaan taas, silloin kun koko toimintaterapia jakso on suositeltu toteutettavaksi eläinavusteisesti (koira), asiakkaalla on jo entuudestaan jonkinlaista tietoa koira-avusteisesta toimintaterapiasta. Toimintaterapeutti käy yhdessä asiakkaan kanssa siihen liittyviä periaatteita ja turvallisuuden kannalta tärkeitä asioita läpi. Kun terapia jaksossa on ensin päästy alkuun, voidaan eläin ottaa mukaan terapiakerroille ja eläinavusteisten interventioiden käyttö aloittaa. Asiakkaalla säilyy koko terapiaprosessin ajan oikeus päättää haluaako eläimen osallistuvan harjoitteisiin vai ei, tai haluaako sen olevan ylipäättään läsnä. Vastaaja painottaa myös sitä, että toimintaterapiajakso toteutetaan kokonaan eläinavusteisena vain, jos se tukee asiakasta hänen oppimisen ja kehittymisen haasteissaan.

Vastaajista yksi tuo esille toimintaterapiaprosessissa eläinavusteiseen terapiaan liittyen haastattelun, jossa selvitetään aikaisempia kokemuksia eläimistä/koirista, niihin liittyviä mahdollisia pelkoja, allergioita sekä mahdollisia esteitä eläinavusteisuudelle. Niin ikään ohjatun ja vapaan toiminnan havainnointi ja arviointi eläinavusteisen intervention aikana nimetään. Yksi vastaajista kertoo että yksilöllisiä tavoitteita pohdit-

taessa asiakkaan/vanhempien kanssa, sovitaan myös mahdollisista eläinavusteisten interventioiden mukaan ottamisesta terapia prosessiin.

8.4.2 Toiminnan ja toimintakyvyn ulottuvuudet

Kysymykseen, mitä toiminnan ja toimintakyvyn ulottuvuuksia vastaajat arvioivat osana arviointiprosessia, lähes kaikki, eli kahdeksan yhdeksästä vastasivat arvioivansa motorisia taitoja ja valmiuksia (visuo-, hieno- ja karkeamotoriset taidot ja valmiudet). Kognitiivisia taitoja ja valmiuksia (keskittyminen ja tarkkaavuuden suuntaamisen taidot ja valmiudet) arvioi vastanneista kuusi, sosiaalisia taitoja ja valmiuksia neljä. Psyykkisiä taitoja ja valmiuksia ja tunne-elämän taitoja arvioi vastaajista kolme.

Suurin osa käytti saamiaan arviointitietoja asiakkaan toimintakyvyn dokumentointiin (7/9) ja terapian tavoitteiden saavuttamisen/vaikuttavuuden seurantaan (8/9). Kuntoutuksen tai terapian suunnitteluun arviointitietoja käytti vastaajista kolme ja vanhempien ja koulun tai päiväkodin ohjeistukseen kaksi. Yksi käyttää asiakastietoja oman työnsä vaikuttavuuden tutkimukseen oppiakseen lisää.

8.4.3 Arvioinnissa mukana olevat tahot

Kuusi yhdeksästä vastaajasta kertoo asiakkaan itsensä osallistuvan arviointiin. Sama määrä kertoo asiakkaan vanhempien, läheisten, omaisten tai huoltajien osallistuvan siihen. Neljä ilmoittaa arvioinnissa olevan mukana myös päiväkodin tai koulun henkilökuntaa. Kaksi nimeää arvioinnissa mukana olleiksi lähettävän tahon ja kaksi avustajan. Yksittäisiä mainintoja esiintyy myös puheterapeuteista, hoitohenkilökunnasta, psykologeista sekä kaikista yhteistyö tahoista ja tarkoituksen mukaisista henkilöistä.

8.4.4 Arviointimenetelmät

Kyselyyn vastanneilta kysyttiin sekä heidän yleisesti käyttämiään, että nimenomaan eläinavusteisen toimintaterapian arvioinnissa käytettyjä arviointimenetelmiä. Ensimmäiseen kysymykseen vastasi yhdeksän terapeuttia, jotka käyttävät yleisesti toimintaterapian arvioinnissa arviointimenetelmänä havainnointia ja haastattelua (22 % COPM) ja/tai keskustelua. Lähes kaikki (7/9) käyttävät itsearviointia. Vastaajista yksi käyttää itsearviointia tai vaihtoehtoisesti vanhempien tekemää arviointia, kolmasosa vanhempien tekemää arviointia, yksi päiväkodissa tai koulussa lapsen kanssa toimivien aikuisten tekemää arviointia. Kolmasosa vastaajista käyttää arviointimenetelmänä testejä, mutta eivät tässä yhteydessä nimeä niitä sen tarkemmin. Yksi haastatteluun osallistuneista mainitsee lisäksi strukturoidut arviointimenetelmät.

Eläinavusteisen toimintaterapian arviointimenetelmiä koskevaan kysymykseen vastasi 8/9 kyselyyn osallistujasta. Heistä seitsemän käyttää eläinavusteisen terapian tuloksellisuuden arviointiin havainnointia (joista 1 SIP-DC Kliininen havainnointi), viisi haastattelua (joista 2 COPM) ja kolme itsearviointia (joista 2 COPM). Vastanneista toimintaterapeuteista 2/8 käyttää arvioinnissaan Sensory Profile- kyselylomaketta, BOT 2, M-FUN, Beery VMI, tai COPM- testiä. Omia lomakkeitaan tai refleктоivaa keskustelua käyttää arviointimenetelminä 2/8. Yksittäiset vastaajat käyttävät arvioinnissaan SPM (Sensory Processing Measure)- kyselylomaketta, GAS-tavoitteiden asettelua, MVPT 3- testiä, Viivi-kyselylomaketta, COSA-itsearviointi menetelmää tai leikin arviointia.

8.4.5 Arviointimenetelmien valinta ja perusteet

Tässä kappaleessa kerrotaan toimintaterapeuttien antamia perusteluita heidän käyttämiensä arviointimenetelmien valinnoille. Osioon vastasi kyselyyn osallistuneista 8/9. Taulukosta (ks. liite 2) voi nähdä mitä eri arviointimenetelmiä yksittäiset vastaajat käyttävät.

Seitsemän kahdeksasta vastaajasta käyttää **havainnointia** ja kuusi joko **haastattelua** tai **keskustelua** arvioinnissaan. Perusteluja näiden molempien käytölle antaa viisi terapeuttia. Lisäksi yksi vastaaja perustelee haastattelumenetelmän käyttöä.

Vastaajista yksi kertoo käyttävänsä sekä havainnointia että haastattelua osana arviointia. Syynä tähän on että hän tahtoo saada kattavan ja kokonaisvaltaisen kuvan asiakkaan toimintakyvystä ja tekijöistä jotka vaikuttavat siihen (ks. liite 2, vastaaja 4).

Toinen vastaaja taas tuo esille pyrkivänsä niiden avulla saamaan syventävää tietoa asiakkaasta. Kolmas kertoo haluavansa kunnioittaa asiakkaan yksilöllisiä tarpeita ja kokee havainnoinnin ja keskustelun käyttämisen arviointikeinona sopivan työnsä moniulotteisuuteen. Neljännen vastaajan mukaan arviointia ja haastattelua käytetään, koska muita sopivia arviointikeinoja ei ole löytynyt (ks. liite 2 vastaaja 3). Viides tahtoo saada niiden avulla esille asiakkaan oman äänen, toiminnallisen historian ja tälle merkityksellisiä asioita. Samassa tarkoituksessa vastaaja käyttää myös **COSA-itsearviointi menetelmää**.

Yksi, sekä haastattelua, että havainnointia arvioinnissaan käyttävä nimeää käyttämäkseen haastattelumenetelmäksi **COPM-menetelmän** (Canadian Occupational Performance Measure. Sen käyttöä hän perustelee sillä, että se antaa tietoa asiakkaan tilanteesta laajasti. Hän tuo esille myös että, asiakkaan tavoitteiden tarkentamisen konkreettisemmaksi ja yksilöllisemmäksi on helppoa menetelmän avulla. Havainnoinnin käytölleen arviointimenetelmänä hän ei anna perusteita. Myös toinen vastaaja käyttää COPM:ia arviointimenetelmänä. Hän ilmoittaa sen käytön syyksi, yhdessä muiden käyttämiensä menetelmien kanssa (ks. liite 2, vastaaja 3), ettei ole löytänyt muita sopivia arviointimenetelmiä. Samasta syystä kertoo yksi vastaaja käyttävänsä **itsearviointia**, jota ei ole kuitenkaan sen tarkemmin nimetty (ks. liite 2, vastaaja 3).

Toimintaterapeuteista kaksi kertoo käyttävänsä **BOT-2** tai **BOT-** ja **M-FUN** (Miller Function & Participation Scales Sensory Profile)- **testejä** yhdessä. Toinen vastaajista perustelee niiden käyttöä sillä, että ne standardoituina arvioitivälineinä tuottavat

numeraalista tietoa ja täten mahdollistavat lapsen taitojen vertaamisen ikäodotuksiin. Ne auttavat mittaamaan lapsen edistymistä ja soveltuvat myös perusmotoriikan arvioitiin. Toinen vastaajista taas kertoo käyttävänsä muun muassa näitä menetelmiä, saadakseen mahdollisimman kattavan kuvan lapsen tai nuoren toimintakyvystä ja siihen vaikuttavista seikoista

Sensory profile-kyselyä käyttää arvioinnissa kaksi vastannutta. Toinen kertoo käyttävänsä sitä osana arviointia, saadakseen mahdollisimman kattavan kuvan lapsen tai nuoren toimintakyvystä ja siihen vaikuttavista seikoista. Toinen taas kertoo Sensory profile-kyselyn käytön syyksi sen soveltuvuuden aistitiedon käsittelyyn liittyvien asioiden kartoittamiseen. Samasta syystä vastaaja (1) käyttää myös **Sensory Processing Measure (SPM)-testiä**.

Yksi kahdeksasta vastanneesta käyttää arvioinnissa **omia lomakkeitaan** ja **GAS- tavoitteiden asettelua**. Molempien arviointimenetelmien käytön syyksi ilmoitetaan, ettei vastaaja ole löytänyt muita sopivia arviointimenetelmiä (ks. liite 2, vastaaja 3). Kaksi kahdeksasta vastaajasta käyttää **Beery VMI-testiä**. Heistä toinen kertoo syyksi pyrkimyksensä muun muassa tätä menetelmää käyttämällä saada kattavan ja kokonaisvaltaisen kuvan lapsen tai nuoren toimintakyvystä, ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Samasta syystä vastaaja kertoo käyttävänsä muun muassa **MVPT-3 testiä**, **DotcaCh-testiä**, **Viivi-kyselylomaketta** ja **Leikin arviointia** (ks. liite 2, vastaaja 4).

8.4.6 Arviointimenetelmien kuvaus

8.4.6.1 OTIPM-mallin mukainen ryhmittely

Tulevissa kappaleissa esitellään lyhyesti kyselyyn vastanneiden toimintaterapeuttien käyttämät strukturoidut arviointimenetelmät. Menetelmät myös jaotellaan OTIPM-mallin mukaisen ryhmittelyn mukaan, jossa interventioiden avulla voidaan pyrkiä parantamaan asiakkaan toiminnallisuutta kolmella eri tavalla. Se voidaan tehdä vai-

kuttamalla toiminnantason taitoihin, valmiustason taitoihin tai muokkaamalla ympäristöä (Fisher 2009, 6-7). Arviointimenetelmät on jaoteltu sen mukaan, mihin edellä mainituista ne kohdentuvat.

8.4.6.2 Toiminnan tason taitoja arvioivat menetelmät

Fisherin (2009, 6-7, 88, 90) mukaan seuraava menetelmä luokitellaan toiminnan tason taitoja mittaaviin arviointimenetelmiin (Fisher 2009, 6-7, 88, 90). **SIP-DC** (the Symbolic and Imaginative Play Developmental Checklist) havainnointi menetelmällä, arvioidaan lapsen kuvitteellisen leikin taitoja. Sen avulla voidaan muodostaa kuva lapsen spontaaneista ja matkituista leikkitaidoista sekä kehittymättömistä tai puuttuvista leikkitaidoista. Nämä yhdessä kertovat leikin kehittyneisyydestä. (Stagnitti 1998, ks. Stagnitti 2009, 90.)

8.4.6.3 Valmiustason taitoja arvioivat menetelmät

OTIMP-mallin ryhmittelyä mukaillen, seuraavat arviointimenetelmät luokitellaan valmiustason taitoja mittaaviin arviointimenetelmiin (Fisher 2009, 6-7, 98–100). **Beery VMI – testissä** (Developmental Test of Visual-Motor Integration), keskitytään arvioimaan silmä-käsiyhteistyötä, visuaalista hahmottamista sekä hienomotorista koordinaatiota (Beery & Beery 2006, 1). **Sensory Profile- kyselylomakeella** saadaan aistitiedonkäsittelyä mittaamalla tietoa sen vaikutuksista jokapäiväisen elämän toimintoihin (Mykkänen, Ylihaveri & Ärölä-Dithapo n.d.) **MVPT-3-testillä** (Motor-Free Visual Percption Test) arvioidaan visuaalisen hahmottamisen eri osa-alueita, kuten visuaalista erottelukykä, visuaalista tarkkaavaisuutta ja visuaalista muistia (Colarusso & Hammill 2003, 5).

8.4.6.4 Toiminnan ja valmiustason taitoja arvioivat menetelmät

OTIPM-mallin jaottelun mukaan seuraavat arviointimenetelmät mittaavat sekä toiminnan että valmiustason taitoja (Fisher 2009, 6-7, 88, 90, 98–100). **BOT 2-testi** (Bruininks Oseretsky Test of Motor Proficiency) testaa lapsen motorisen kehityksen tasoa arvioimalla yläraajan koordinaatiota, hieno motorisia taitoja, kehon koordinaatiota sekä ketteryyttä ja voimaa (Bruininks & Bruininks 2005, ks. Hyvinvointi palvelutoiminnan oppimiskeskus Fysipiste).

DOTCA- Ch (Dynamic Occupational Therapy Cognitive Assessment for Children), on kehitetty avoimaan 6-12- vuotiaan lapsen kognitiivisia suoriutumista. Sen avulla voidaan havaita kognition eri osa-alueilla olevia, toimintaan liittyviä vahvuuksia tai haasteita. Myös lyhytaikaista muistia sekä oppimiskykyä voidaan arvioida. (Katz, Parush & Traub Bar-Ilan 2004, 5.)

SPM (Sensory Processing Measure)- kyselylomakkeiden avulla arvioidaan lapsen aistitiedon prosessoinnin ongelmia ja niihin liittyviä haasteita, jotka voivat tulla näkyviin esimerkiksi vaikeutena sosiaalisessa osallistumisessa tai praksiana (Parham, Eckert, Miller Kuhateck, Henry & Glennon 2011, 3).

MAP-seulontatesti (Miller Assessment for Preschoolers), jolla arvioidaan sensomotorisia perusvalmiuksia, kuten kosketuksen ja liikkeen aistimista sekä hahmottamista ja kognitiivisia taitoja, kuten ohjeiden mukaan toimiminen ja muisti. Sillä arvioidaan myös yhdistettyjä taitoja, joilla tarkoitetaan sensoristen, motoristen ja kognitiivisten taitojen integraatiota. (Danner & Tigersted 2007, 5.)

M-fun testillä (Miller Function and Participation Scales), arvioidaan visuomotorisia taitoja, kuten visuaalista erottelukykyä ja kuvio-tausta erottelukykyä, hienomotorisia taitoja, kuten motorista tarkkuutta ja bilateraalista koordinaatiota, sekä karkeamotorisia taitoja, kuten vartalon hallinta, tasapaino ja motoristen toiminnan suunnittelu. (Miller 2006, 6, 12, 18–19.)

VIIVI-Arviontilomake on 5-15 -vuotiaiden lasten vanhemmille tarkoitettu kyselylomake. Se sisältää kysymyksiä kehityksen eri toiminta-alueista, kuten sosiaalisista taidoista, motoriikasta ja tarkkaavaisuudesta. Menetelmä mahdollistaa lapsen neurokognitiivisen kehityksen ja käyttäytymisen kartoituksen. (Viivi (5-15) – kyselylomakkeen käyttö lapsen arvioinnissa – koulutus. N.d.)

8.4.6.5 Muut arviointimenetelmät

Mikään käytetyistä strukturoiduista arviointimenetelmistä, ei arvioi asiakkaan ympäristöön liittyviä tekijöitä. Seuraavat arviointimenetelmät jäävät OTIPM-mallin mukaiseen intervention kohdentamisen luokkien ulkopuolelle. **MFED-testi** (Münchener Funktionelle Entwicklungsdiagnostik) arvioi lapsen (0-3 v.) toiminnallista kehitystä (MFED n.d.). **COPM** (Canadian Occupational Performance Measurement) on puolistrukturoitu haastatteluun perustuva itsearviointimenetelmä. Sen avulla voidaan kartoittaa asiakkaan itsensä havaitsemaa muutosta päivittäisen elämän toiminnoista suoriutumisessa ja asettaa toimintaterapialle tavoitteita. (McColl & Pollock 2005, 84–85.)

COSA (Child Occupational Self Assessment) on itsearviointi menetelmä, jolla voidaan tarkastella lapsen tai nuoren käsityksiä omasta toiminnallisesta pätevyydestään ja tuoda esille hänelle tärkeitä jokapäiväisiä toimintoja (Keller, Kafkes, Basu, Federico & Kielhofner 2006, 2). **GAS-tavoitteiden asettelu lomaketta** (Goal Attainment Scaling) käytetään nimensä mukaisesti apuna terapian tavoitteiden asettelussa. Sillä voidaan myös mitata tavoitteiden saavuttamista. (Vainiemi n.d., ks. Autti-Rämö, Vainiemi, Sukula & Luohenperä n.d. 7, 11–12.)

8.4.6.6 Arviointimenetelmissä havaitut puutteet

Kysymykseen arviointimenetelmien mahdollisista puutteista vastasi viisi kyselyyn osallistunutta. Kahden mielestä se, että havainnointi on aina subjektiivista, on haaste. Muita puutteita arviointimenetelmissä vastanneiden mielestä olivat arviointime-

netelmästä puuttuva yhdenmukainen arviointilomakkeisto (1/5 koskee omia arviointilomakkeita), liian suppea tai väärin taitojen havainnointi (1/5) sekä se ettei käytetty arviointimenetelmää ole kehitetty suoranaisesti eläinavusteista terapiaa varten (1/5).

8.4.7 Arvioinnin keskeiset haasteet

Seitsemän toimintaterapeuttia vastasi keskeisimpiä arvioinnin haasteita koskevaan kysymykseen. Vastaajista kolme kokee haasteelliseksi nimenomaan eläinavusteisen terapian tuloksellisuutta mittaavien arviointimenetelmien puuttumisen. Heidän mukaansa eläinavusteiseen terapiaan kehitettyjä arviointimenetelmiä ei ole, joten ei voida luotettavasti arvioida ovatko asiakkaan taidot ja valmiudet kehittyneet nimenomaan eläinavusteisen terapian ansiosta.

Vastaajista yksi kertoo asiakkaiden tulevan usein terapiaan muiden, kuin sosiaalisen vuorovaikutuksen taitojen pulmien tai muiden tavoitteiden takia, joihin vastaaja käyttää eläinavusteista terapiaa. Lisäksi kokemuksellisuuden mittaaminen koetaan arviointiprosessin puutteena (1/7). Kokemuksen ollessa subjektiivisesti koettu elämys, on sitä myös hankala arvioida. Arviointiprosessissa koetaan haastavaksi myös asiakkaan toiminnan ja käyttäytymisen ennakoitavuuden arviointi (1/7), sillä liian vaativat asiakkaat kuormittavat koiraa liikaa. Samoin kotiin lähetettävien arviointilomakkeiden puutteellinen täyttäminen koetaan haasteena (1/7). Yksi vastaajista kertoo että ei miellä arvioinnin liittyvän eläinavusteiseen terapiaan.

8.5 Mallit ja viitekehykset

Viitekehyksiin ja malleihin liittyvään kysymykseen vastasi kahdeksan kyselyyn osallistunutta. Puolet (4/8) heistä käyttää työssään viitekehyksenä ainakin löyhästi inhimillisen toiminnan mallia (Model of Human Occupation). Tämän lisäksi vajaa puolet (3/4) heistä käyttää yhtä tai useampaa viitekehystä tai mallia kuten kehityksellistä

viitekehystä sen rinnalla. Vajaa puolet (3/4) käyttää Kanadan mallia jonka kanssa käytetään mm. ratkaisukeskeistä mallia (1/4).

Vastaajista kaksi käyttää sensorisen integraation viitekehystä, jonka lisäksi yhdellä on käytössään mm. NDT (Neuro-Developmental Treatment). Lisäksi hän mainitsee käyttävänsä autismikirjon kuntoutuksen mallia. Epäselväksi kuitenkin jää, mitä mallia tällä tarkalleen ottaen tarkoitetaan. Muita käytettyjä teorioita ovat kiintymyssuhdeteoria ja kehityspsykologia. Lisäksi yksi vastaaja kertoo käyttävänsä terapeutin voiman-mallia, joka on noussut esille ratkaisukeskeisen eläinavusteisen terapian opintojen yhteydessä.

8.6 Interventioiden tavoitteet ja tulokset

Kyselyyn vastanneesta yhdeksästä toimintaterapeutista kahdeksan kertoi eläinavusteisen intervention tavoitteena olleen asiakkaan vuorovaikutustaitojen parantuminen. Heistä viisi myös raportoi tällaisista vaikutuksista. Viidellä tavoitteena oli hienomotoristen taitojen, kolmella karkeamotoristen taitojen ja kahdella tässä yhteydessä tarkemmin määrittelemättömien motoristen taitojen paraneminen. Hienomotoristen taitojen paranemisesta raportoi yksi. Tämän taidon parantumisesta vastaaja ei voinut kuitenkaan täysin laskea yksinomaan eläinavusteisen intervention tulokseksi, vaan se oli osa laajempaa toimintaterapiaa kokonaisuutta. Yksi raportoi eläinavusteisen intervention vaikuttaneen karkeamotorisiin taitoihin yläraajan kuntoutuksessa. Tämä tuli esille spastisen käden rentoutumisena hevosta harjatessa.

Motivaation ja itsetunnon vahvistuminen oli tavoitteena neljällä vastanneesta. Motivaation vahvistumisesta raportoi viisi vastaajaa ja itsetunnon vahvistumisesta kaksi. Kolme haki eläinavusteisella terapialla tuloksia toiminnanohjauksen taitoihin, yksi raportoi sen vaikuttaneen niihin, joskin osana muuta terapiaa. Vastaajista kolme mainitsi eläinavusteisen intervention tavoitteeksi keskittymisen, tarkkaavuuden suuntaamisen ja sen säilyttämisen paranemisen. Kaksi nimesi tavoitteeksi sensomo-

toristen taitojen paranemisen. Yksi raportoi vaikuttavuudesta keskittymiseen ja yksi liikkeen koordinaatioon. Mainitut ovat sensomotorisia taitoja. (Ayres 2008, 84.)

Terapeuteista kaksi haki apua tunnetaitoihin ja yksi raportoi intervention parantaneen niitä. Yksi vastaaja haki apua kognitiivisiin ja psyykkisiin taitoihin ja yksi raportoi sen vaikuttavuudesta, toiminnanohjaustaitojen paranemisen muodossa. Vastaaja kuitenkin mainitsi eläinavusteisen intervention olleen vain osa muuta terapiaa joten hänen mukaansa juuri tämän intervention vaikuttavuudesta ei ole varmuutta.

Yksi vastaaja kertoi hakevansa eläinavusteisella interventiolla apua itsehillinnän ja itsesäätelyn taitoihin, mutta kenelläkään ei kuitenkaan ollut näistä vaikutuksista mainintaa. Kyselyyn vastanneista toimintaterapeuteista kolme kertoi eläinavusteisen intervention tarjonneen onnistumisen kokemuksia. Lisäksi sen kerrottiin vaikuttavan itsetuntoa parantavasti, tekevän terapiaan osallistumisesta aidompaa, nopeuttaneen terapian tulosten havaittavuutta ja lisänneen asiakkaan aktiivisuutta.

Lisäksi talliympäristön kerrottiin tarjoavan elämyksellisiä kokemuksia, lisäävän ryhmässä yhteisöllisyyden ja yhteen kuulumisuuden tunnetta, tuovan terapiaprosessiin uudenlaisia ulottuvuuksia ja tuovan esiin uudenlaisia ilmiöitä ja tarjoavan tilaisuuden niiden tarkasteluun.

Kuten jo aikaisemmin kerrottiin, OTIPM-mallin mukaisessa ryhmittelyssä asiakkaan toiminnallisuuteen voidaan vaikuttaa eri tavoin (ks. kappale käytetyt arviointimenetelmät). Se voidaan tehdä kohdentamalla interventioita asiakkaan toiminnan tai valmiustason taitoihin tai hänen ympäristöään muokkaamalla. (Fisher 2009, 6-7). Vastausten mukaan eläinavusteisilla interventioilla pyrittiin vaikuttamaan toiminnallisiin taitoihin ja valmiustason taitoihin. Toiminnallisia taitoja joihin saatiin apua, olivat hieno ja karkeamotoriset taidot, liikkeen koordinaatio, toiminnanohjauksen taidot, vuorovaikutustaidot, pyykkiset ja tunnetaidot. Valmiustason taitoja ovat motivaatioin ja itsetunnon vahvistuminen, keskittyminen, tarkkaavuuden suuntaaminen ja säilyttäminen.

8.7 Tärkeäksi koettua eläinavusteiseen terapiaan liittyen

Kyselyssä vastaajille annettiin vielä mahdollisuus kertoa tärkeiksi kokemiaan asioita eläinavusteiseen toimintaterapian arviointiin liittyen. Tämän tilaisuuden käytti heistä kaksi. Toimintaterapeuteista toinen näkee tärkeänä sen, että eläinavusteista työtä tekevät henkilöt hakeutuvat asianmukaiseen koulutukseen. Hän näkee koulutuksesta olevan myös merkittävää etua itselleen. Lisäksi vastaaja tuo esille terapiassa käytettävien eläinten soveltuvuuden testaamisen tärkeyden. Toinen toimintaterapeutti puolestaan tuo esille kokemuksen siitä, että eläinavusteisessa terapiassa on mahdollista päästä aivan ”toiselle tasolle”. Hänen mukaansa tähän vaikuttaa esimerkiksi talliympäristö, jossa hevosten kanssa työskentely tapahtuu. Ympäristönä se on ilmapii- riltään vapaampi, kuin moni muu toimintaympäristö (kuten esimerkiksi terapiatila).

8.8 Johtopäätökset

Kyselyyn vastanneiden toimintaterapeuttien kesken on vaihtelevuutta siinä, kuinka suuren osan arviointiprosessia he toteuttavat itse ja kuinka suuren osan toteuttaa jokin toinen taho. Eläinavusteisten interventioiden vaikuttavuuden mittaamisessa käytetään menetelminä havainnointia ja haastattelua tai keskustelua sekä itsearviointia. Myös omien lomakkeiden käyttö mainitaan. Lisäksi suurin osa toimintaterapeuteista käyttää ainakin jotakin strukturoitua arviointimenetelmää. Perustelut arviointimenetelmien valinnoille ovat suurilta osin samansuuntaisia. Niillä pyritään saamaan tietoa asiakkaasta, hänen toiminnallisuudestaan ja siihen vaikuttavista tekijöistä.

Eläinavusteisten interventioiden vaikutuksina toimintaterapeutit kertoivat havainneensa asiakkaissa tapahtuneen seuraavia positiivisia muutoksia: asiakkaan vuoro- vaikutus-, tunne- ja toiminnanohjauksen taidot sekä hieno- ja karkeamotoriset taidot kehittyivät. Asiakkaan keskittyminen, liikkeen koordinaatio, motivaatio, itsetunto ja

aktiivisuus paranivat. Eläinavusteisten interventioiden käyttö toi myös terapian tuloksia näkyviin nopeammin ja lisäsi ryhmämuotoisessa toimintaterapiassa ryhmähenkeä.

9 Pohdinta

9.1 Tutkimustulosten pohdintaa

Tämä opinnäytetyön kohteena oli Suomessa työskentelevien toimintaterapeuttien käyttämien eläinavusteisten interventioiden arviointi käytänteiden tutkiminen. Myös interventioiden avulla saatuja tuloksia tutkittiin. Tutkimusote oli kvantitatiivinen ja tutkimusaineiston analysointiin käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia.

Tutkimustulokset osoittavat, että eläinavusteisen terapian tuloksellisuuden arvioiminen on ainakin osittain huonosti tiedostettu aihe. Tähän viittaa se, että joissakin vastauksissa tuodaan esille, että arvioinnin ja eläinavusteisuuden yhteyttä ei nähdä tai se, että eläinavusteisten interventioiden vaikuttavuutta ei arvioida lainkaan. Myös jotkin tutkimukseen osallistuneiden antamat palautteet tutkimusaiheeseen liittyen vahvistavat johtopäätöstä. Toimintaterapiaan kuuluu kuitenkin olennaisena osana näyttöön perustuva työote, jossa interventio valitaan niin että sillä on vaikuttavuutta asiakkaan toimintakykyyn. Valintaa tulee ohjata myös eettiset periaatteet, joiden mukaan ensisijaisesti käytetään sellaisia interventioita, joista löytyy tutkimuksiin perustuvaa näyttöä. Tämä lisää toimintaterapian luotettavuutta ja laadukkuutta. (Morago 2006, 465–466; Trinder 2000, 9–10.)

Mitä se voi siis tehdä eläinavusteisen toimintaterapian vaikuttavuuden näytölle, jos interventioita käyttäville tahoille on epäselvää sen arvioinnin tarve interventiona? Millä intervention käyttöä voidaan perustella esimerkiksi asiakkaalle, asiakkaan lähi-

piirille tai työnantajalle? Intervention tulosten kirjaaminen on yksi tapa tuoda esille sen vaikuttavuutta.

Toisaalta tutkimustuloksista ilmenee selkeästi myös se, että paljon eläinavusteisten interventioiden arviointia ja niiden tulosten kirjaamista jo tehdään toimintaterapian kentällä. Epäkohtana eläinavusteisten interventioiden arvioinnissa pidetään tutkimustulosten mukaan niihin kohdentuvien arviointimenetelmien puuttumista. Haasteista eläinavusteisuuden vaikuttavuuden arvioinnin suhteen ovat kirjoittaneet myös Serpell (2006, 17) sekä Velde ja muut (2005, 45). Nämä tekijät voivat myös selittää sitä, miksi eläinavusteisten interventioiden arvioinnille ei aina nähdä syytä.

Tutkimustuloksista ei voida päätellä, noudattavatko käytetyt arviointiprosessit tarkasti OTIPM- mallin mukaista arviointiprosessia (ks. kuvio 3) ja toteutuuko Top down- ajattelumalli (Fisher 2009, 6-7). Osa toimintaterapeuteista toteuttaa itse koko arviointiprosessin toimintaterapian arvioinnin osalta. Epäselvää kuitenkin on se, käyttävätkö he alkuarvioinnin aikana OTIPM-mallin mukaista järjestystä. Tarkemmin sanottuna, arvioidaanko asiakkaan toiminnalliset valmiudet vasta toiminnallisen historian ja merkityksellisten toimintojen kartoittamisen, toiminnan analyysin sekä tavoitteiden asettelun jälkeen? (Fisher 2009, 6-7).

Se mitä vastauksista käy kuitenkin ilmi on, että eläinavusteista terapiaa interventiota ei käytetä rutiinin omaisesti, vaan se valitaan tarpeen mukaan. Tämä noudattelee OTIPM-mallin mukaista periaatetta siitä, että toimintaterapian toimintamallin valinta tehdään vasta arvioinnin ja tavoitteiden asettelun jälkeen ja niiden mukaan lähdetään suunnittelemaan käytettäviä interventioita. (Mts. 7, 18.) Yksi vastaajista kertoo, että toimintaterapia voi lähettävän tahon toimesta olla suositeltu toteutettavaksi kokonaan eläinavusteisesti. Tässäkin tapauksessa tulee kuitenkin selkeästi esille se, että interventioon käyttöön lähdetään vain, jos se todetaan sopivaksi tavaksi saavuttaa asiakkaalle asetetut tavoitteet.

OTIPM-mallin mukaan asiakaslähtöisyys on yksi keskeinen toimintaterapiaprosessin teema (Fisher 2009, 1). Tuloksista on selkeästi nähtävillä, että eläinavusteisen interventioin käytössä noudatetaan asiakaslähtöisyyttä. Eläimen mukaan otosta keskustellaan, sitä ennakoidaan ja se toteutetaan asiakasta kunnioittaen.

Kyselyyn osallistuneista toimintaterapeuteista lähes kaikki ovat koulutettuja eläinavusteiseen työskentelyyn liittyen. Tämä noudattaa eläinavusteisen terapian ohjaajan lisäkoulutuksia järjestävien tahojen suosituksia (Salmela 2015). Sitä vastoin, vain harva terapiaeläin on soveltuvuustestattu eläinavusteista työtä varten. Koirilta tällaista soveltuvuuskokeen läpäisyä vaaditaan, jotta se pääsee terapiakoiraksi, muiden eläinten kohdalla emme tiedä tällaista vaadetta olevan (Kasvatus- ja kuntoutuskoirakoksi n.d.; Testiin osallistuminen n.d.). Yhdestätoista toimintaterapiassa työparina käytetystä koirasta neljä on soveltuvuustestattu. Vaikuttaisi siis siltä, että niin koirien kuin muidenkin terapiassa käytettävien eläinten kohdalla niitä käyttävät toimintaterapeutit, paljolti näkevät riittäväksi sen, että eläimet tunnetaan ja niihin luotetaan.

Kyselyn tuloksia analysoitaessa huomattiin, että eläinavusteisten interventioiden tavoitteet ja vaikutukset eivät kaikilta osin täsmänneet keskenään. Tämä näkyi esimerkiksi karkeamotoristen taitojen, itsetunnon vahvistumisen ja keskittymisen haasteiden kohdalla. On kuitenkin todettu, että eläinavusteisilla interventioilla voidaan vaikuttaa edellä mainittuihin taitoihin (Eläinavusteinen toimintaterapia n.d.; Kihlström-Lehtonen 2009, 29; Niiranen 2012; Velde, Cipriani & Fisher 2005, 44). Hienomotoristen taitojen kohdalla ero intervention tavoitteissa (4/1) ja vaikutuksissa oli huomattavin. Eläinavusteisuuden vaikutuksista näihin taitoihin, ei kuitenkaan ole tässä tutkimuksessa käytetyissä lähteissä tietoa.

Edellä mainitut seikat saivat pohtimaan, vaikuttiko toteutetun kyselyn kysymysten asettelu ehkä asiaan? Kysymykset interventioiden kohteista ja niiden vaikutuksista oli aseteltu peräkkäin, mutta niiden yhteydestä toisiinsa ei mainittu erikseen. Olisiko ehkä ollut viisasta kehottaa vastaajia vertaamaan kirjaamiaan interventioiden kohte-

ta havaittuihin vaikutuksiin? Nyt vaikuttaa siltä, että kaikki vastaajat eivät ehkä huumanneet yhdistää niitä toisiinsa, ja näin niiden kahden suhde vaikuttaa ainakin osittain jäävän vaillinaiseksi. Onko siis mahdollista, että eläinavusteisilla interventioilla olisi ollut enemmänkin vaikuttavuutta, kuin mitä vastauksista voidaan nähdä?

9.2 Tutkimusprosessi ja jatkokysymys ehdotus

Tutkimuksen aineiston keruu suoritettiin kyselynä, joka luotiin käyttämällä Webropol-palvelua. Verkkokyselyn haasteena pidetään yleisesti vastaajien katoa (Tuomi & Sarajärvi 2012, 74). Kyselyyn valittiin niin kutsuttu valikoitunut erityisryhmä. Tämän tekijän odotettiin nostavan vastausprosenttia, sillä kyselyyn vastaamisen ajateltiin hyödyttävän myös heitä itseään. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 195–196.) Vastaajien kato näytti kuitenkin ensin varsin suurelta, sillä vastauksia tuli vain neljä. Niin kutsuttuja karhuamisia suoritettiin kuitenkin tavallista useampi, jonka seurauksena saatiin yhteensä yhdeksän vastausta yhdeksäntoista ilmoittautuneen joukosta. (Hirsjärvi ym. 2013, 196).

Vaikka kysely pilotoitiin ennen varsinaista käyttöönottoa kysymysten kattavuuden ja sopivuuden varmistamiseksi, koettiin uhkana mahdollinen kysymysten vääränlainen tulkinta ja väärinymmärrys (Hirsjärvi ym. 2013, 195). Tätä uhkaa pyrittiin lieventämään tarkentamalla ja muotoilemalla kysymykset mahdollisimman tarkasti. Siitäkin huolimatta jotkin kysymyksen asettelut osoittautuivat hankaliksi ymmärtää joillekin kyselyyn osallistuneista. Se saattoi vaikuttaa myös vastaajien katoon. Muita syitä tähän saattoi olla se, että kysely oli suhteellisen pitkä ja saatujen palautteiden perusteella jotkut vastaajat kokivat sen haasteena. Webropol-palvelulla luotuun kyselyyn täytyi vastata yhdellä kertaa, joka mahdollisesti korosti kokemusta. Lisäksi avointen kysymysten runsas määrä voitiin kokea haastavana, sillä niihin vastaaminen on työläämpää kuin esimerkiksi monivalintakysymyksiin vastaaminen. Vastauksista heijastui myös se, että aiheena eläinavusteisen toimintaterapian arviointi on ainakin osittain huonosti tiedostettu.

Verkkokyselyn heikkoutena on myös se, että sillä ei ole mahdollista esittää tarkentavia kysymyksiä (Tuomi & Sarajärvi 2012, 73). Tämä toi odotetustikin hieman haasteita tutkimus aineiston analysointiin. Osa yksittäisistä vastauksista oli suppeita tai antoivat vain osittaista tietoa kysymyksen aiheeseen liittyen. Tällöin tarkentavia kysymyksiä käyttämällä olisi voitu saada arvokasta lisätietoa. Jonkin verran kysymyksiin jätettiin myös vastaamatta. Vastaamattomuus jakaantui kuitenkin siten, että valtaosaan kysymyksistä vastauksia tuli ainakin seitsemältä yhdeksästä vastaajasta.

Yhtään aihealuetta ei jätetty tutkimustulosten raportoinnista pois (ks. kappale tulokset). Kysymyksiin saatiin toisaalta myös paljon kattavia ja runsaasti informaatiota antavia vastauksia. Niiden perusteella saatiin useassa tapauksessa hyödyllistä tietoa yksittäisen toimintaterapeutin toimintatavoista. Tämäkin on tärkeää, sillä kuten jo tämän työn johdannossa (ks. kappale johdanto) todettiin, eläinavusteinen toimintaterapia on kaiken kaikkiaan vielä suhteellisen tuntematonta Suomessa.

Tutkimustulosten luotettavuutta pohdittaessa täytyy ottaa huomioon edellä mainitut seikat vastausten osittaisesta puuttumisesta tai joidenkin yksittäisten vastausten antamasta suppeasta informaatioista. Myös tutkimuksen tekijöiden osuus vastauksia tulkittaessa ja analyysiä tehtäessä on huomioitava (Tuomi & Sarajärvi 2012, 73). Joidenkin aihe-alueiden tuloksista voitiin vetää yksityiskohtaisiakin päätelmiä (ks. kappale lisäkoulutus ja soveltuvuuden testaus sekä vastaajien taustatiedot), mutta suurin osa niistä tarjosi yleisemmän tasoin kuvan aiheista. Voidaan siis todeta, että tämän tutkimuksen tulokset antavat yleiskuvaa eläinavusteisen terapian arviointikäytännöistä Suomessa, sekä tuo esille, minkälaisia tuloksia sen avulla on saatu.

Tutkimustulosten perusteella voidaan päätellä, että eläinavusteisen toimintaterapian vaikuttavuuden arviointi on osa-alue, joka kaipaakin kehittämistä. Tulokset tuovat selkeästi esille, että eläinavusteisuuden omille arviointimenetelmille olisi tarvetta. Niiden kehittämisen helpottamiseksi jatkotutkimus kysymykseksi ehdotetaan: Mitä eläinavusteisen intervention arvioinnissa täytyy ottaa huomioon?

Lähteet

Animal-Assisted pedagogy. 2010. International Society for Animal-Assisted Therapy (ISAAT). Viitattu 10.2.2015. <http://aat-isaat.org>; Animal-assisted, Animal-assisted pedagogy

Autti-Rämö, I., Vainiemi, K., Sukula, S. & Luohenperä A. N.d. GAS-menetelmä: Käsikirja, versio 2. Verkkojulkaisu. Viitattu 29.8.2015.
http://www.kela.fi/documents/10180/12149/gas_kasikirja_100518.pdf

Ayres, J. A. 2005. Aistimusten aallokossa: Sensorisen integraation häiriö ja terapia. Jyväskylä: PS-kustannus.

Beck, A. & Katcher, A. 2003. Future Directions in Human-Animal Bond Research. Behavioral Scientist, 1, 79-93.

Beery, K. E. & Beery N. A. 2006. The Beery-Buktenica Developmental Test of Visual-Motor Interaction, Beery VMI. Käsikirja. Minneapolis: NCS Pearson, Inc.

Bennett, S. & Bennett, J. W. 2000. The process of evidence-based practice in occupational therapy. Informing clinical decisions. Australian Occupational Therapy Journal 4, 171–80.

Center for Innovative OT Solutions. N.d. Verkkosivusto. Viitattu 22.8.2015.
<http://www.innovativeotsolutions.com/content/otipm/>

Chandler, C. k. 2012. Animal Assisted Therapy in Counseling. 2nd ed. New York: Taylor & Francis Group, 5.

Colarusso R., P. & Hammill D. D. 2003. Motor-Free Visual Perception Test: Third Edition (MVPT-3). Käsikirja. Novato: Academic Therapy Publications, Inc.

Cole, M. B. & Tufano, R. 2008. Applied Theories in Occupational Therapy: a Practical Approach. Thorofare: Slack.

Danner, P. & Tigersted, H. 2007. MAP- Miller Assessment for Preschooler testikoulutus. Oulussa 2007. Sensorisen integration terapian yhdistys ry.

Draper, R. J., Gerber, G. J. & Layng, E. M. 1990. Defining the role of pet animals in psychotherapy. Psychiatric Journal of the University of Ottawa, 3, 169-172.

EASEL ohjaaja. N.d. EASEL Training: Experiential Social Emotional Learning & Therapy-verkkosivusto. Viitattu 21.7.2015. <http://easeltraining.fi/continuing-education/165/index.html?fi>

Eläin mukanakulkijana arkipäivässä. N.d. Green Care Finland. Verkkosivusto. Viitattu 15.7.2015. <http://www.gcfinland.fi/elainavusteisuus>

Eläinavusteinen toimintaterapia. N.d. Toimintaterapia Memora. Verkkosivusto. Viitattu 14.7.2017. <http://www.ttmemora.fi/elainavusteinen.html>

Eskola, J. 2001. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat: laadullisen tutkimuksen analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2: näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 133–157.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 2. p. Tampere Vastapaino.

Fisher, A. 2009. Occupational Therapy Intervention Process Model: Model for Planning and Implementing Top-down, Client-centered, and Occupation-based Interventions. Colorado: Three Star Press.

Fritz, C. L., Farver, T. B., Kass, P. H. & Hart, L. 1995. Association with Companion Animals and Expression of Noncognitive Symptoms in Alzheimer's Patients. The Journal of Nervous and Mental Disease, 7, 459-463.

Furst, G. 2006. Prison-based animal programs: A national survey. The Prison Journal, 4, 407-430.

Gammonley, J., Howie, A., Kirwin, S., Zapf, S., Frye, J., Freeman, G. & Stuart-Russell, R. 1996. Animal-Assisted Therapy Therapeutic Interventions. Renton: Delta Society.

Green Care Finland ry:n jäsenyryityksiä. N.d. Green Care Finland oy. Jäsenlista. Viitattu 22.7.2015.

<http://www.gcfinland.fi/file/original/GCFin%20yritt%C3%A4j%C3%A4t%20TWIDverkkosivuille.pdf?fileId=88277>

Green Care Suomessa. N.d. Green Care Finland. Powerpoint esitys. Viitattu 27.7.2015.

<http://www.gcfinland.fi/file/original/green%20care%20suomessa%20esittely-powerpoint.pdf?fileId=95989>

Hart, L. A. 2000. Methods, Standards, Guidelines and Considerations in Selecting Animals for Animal-assisted Therapy. Teoksessa Fine, A. H. (ed.) Handbook of animal-assisted Therapy. Theoretical Foundations and Guidelines for Practice. San Diego: Academic Press, 81-97.

- Hassink, J. & van Dijk, M. 2006. Farming for Health: Green Care Farming Across Europe and United States of America. Wageningen: Wageningen Academic Publishers.
- Hautala, T., Hämäläinen, T., Mäkelä, L. & Rusi-Pyykönen, M. 2011. Toiminnan voimaa: Toimintaterapia käytännössä. 1-2. p. Helsinki: Edita Prima.
- Heimlich, K. 2001. Animal-assisted therapy and the severely disabled child: a quantitative study. *Journal of Rehabilitation*, 67, 48–54.
- Helin-Fay, R. 1998. Terapeuttinen toiminta ja toimintakyky. Teoksessa Holvikivi, J. (toim.) Toimintaterapia: tie omatoimisuuteen. 2. p. Saarijärvi: Gummerus, 31-44.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin. uud. p. Keuruu: Otava.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 15. - 17. p. Porvoo: Bookwell.
- Hyvinvointi palvelutoiminnan oppimiskeskus Fysipiste. N.d. Bruininks-Oseretsky Test of Motor Proficiency: Second Edition BOT2. Käsikirja. Vapaa suomennos. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Hyvät arviointikäytännöt suomalaisessa toimintaterapiassa: Arvioinnin lähtökohdat ja suositukset. 2014. Suomen toimintaterapeuttiliitto ry. 2. p.
- Ikäheimo, K. 2013. Eläimen ja ihmisen suhde. Teoksessa Karvaterapiaa: eläinavusteen työskentely Suomessa. Helsinki: Yliopistopaino Helsinki, 5-9.
- Ilmarinen, K., Kirveennummi, A., Soini, K. & Yli-Viikari, A. 2011. Green Care sosiaalisena innovaationa suomalaisessa palvelujärjestelmässä. *Yhteiskuntapolitiikka* 3, 320–331. Verkkojulkaisu. Viitattu 16.6.2015.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102903/soini.pdf?sequence=1>
- Janssen, M. A. 1998. Therapeutic interventions: Animal assisted therapy programs. *Palaestra Macomb*, 14, 40–42.
- Jennings, G. L. R., Reid, C. M., Christy, I., Jennings, J., Anderson, W. P. & Dart, A. 1998. Animals and Cardiovascular Health. Teoksessa Wilson, C. C. & Turner, P. C. (toim.) *Companion Animals in Human Health*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 161-171.
- Kasvatus- ja kuntoutuskoirakoksi. 2014. Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry. Verkkosivusto. Viitattu 16.7.2015. <http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/jaseneksi/kasvatus-kuntoutuskoirakoksi/>

Katz, N., Parush, S. & Traub Bar-Ilan R. T. 2004. Dotca-Ch: Dynamic Occupational Therapy Cognitive Assessment for Children. Käsikirja. Pequannock: Maddak.

Kittilä, L. 2013. Eläinavusteinen lukutaidon interventio: Pilottitutkimus lukutilanteiden tapahtumien observoinnista sekä intervention vaikutuksesta 2.- ja 3.-luokkalaisten lasten lukumotivaatioon. Psykologian oppiaine. Turun yliopisto, Käyt-täytymistieteiden ja filosofian laitos. Viitattu 6.8.2015.

<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/94177/graduKittila2013.pdf?sequence=2>

Kihlström-Lehtonen, H. 2009. Minä ja koirani. Koiran vaikutus toiminnalliseen hyvinvointiin. Toimintaterapian pro gradu – tutkielma. Jyväskylän yliopisto, Terveystieteiden laitos. Viitattu 28.2.2015.

https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/22209/URN_NBN_fi_jyu-200910203997.pdf?sequence=1

Kihlström-Lehtonen, H. 2015. Sähköpostiviesti 11.8.2015. Vastaanottaja Huttunen, J. Tietoja eläinavusteisen terapian lisäkoulutuksesta opinnäytetyötä kirjoittaville opiskelijoille Jyväskylän ammattikorkeakoulussa.

Kelan avo- ja laitosmuotoisen kuntoutuksen standardi. 2013. Kansaneläkelaitos. Yleinen osa. Verkkojulkaisu. Viitattu 18.6.2017.

<http://www.kela.fi/documents/10180/734866/Yleinen+osa.pdf/f7d461cd-25be-4e40-b6fb-6ecf19965375>

Keller J., Kafkes, A., Basu, S., Federico J. & Kielhofner, G. 2006. A Users Manual for Child Occupational Self Assessment (COSA): Version 2.1. Käsikirja. Illinois: UIC.

Kettunen, A-M. 2015. Sähköpostiviesti 15.7.2015. Vastaanottaja Huttunen, J. Tietoja eläinavusteisen terapian lisäkoulutuksesta opinnäytetyötä kirjoittaville opiskelijoille Jyväskylän ammattikorkeakoulussa.

Koponen, M. 1998. Ihminen, toiminta ja ympäristö. Teoksessa Holvikivi, J. (toim.) Toimintaterapia: tie omatoimisuuteen. 2. p. Saarijärvi: Gummerus, 21-32.

Kruger, K. A. & Serpell, J. A. 2006. Animal-assisted Interventions in Mental Health: Definitions and Theoretical Foundations. Teoksessa Fine, A. (toim.) Handbook of animal-assisted therapy: theoretical foundations and guidelines for practice. 2nd ed. Boston: Elsevier Academic Press.

Kärki, R. 2014. Eläin työparina toimintaterapiassa. Kyselytutkimus toimintaterapeuteille. Opinnäytetyö. Oulun ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveysala, toimintaterapian koulutusohjelma. Verkkojulkaisu. Viitattu 24.6.2015.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/77982/Raija_Karki.pdf?sequence=1

Law, M. & Baum, C. 2005. Measurement in occupational therapy. Teoksessa Law, M., Baum, C. & Dunn, W. Measuring occupational performance: Supporting best practice in occupational therapy. 2nd. ed. Thorofare: Slack, 3-20.

Law, M., Polatajko, H., Baptiste, S. & Townsend, E. 1997. Core Concepts of Occupational Therapy. Teoksessa Townsend, E. (toim.), Stanton, S., Law, M., Polatajko, H., Baptiste, S., Thompson-Franson, T., Kramer, C., Swedlove, F., Brintnell, S. & Campanile, L. Enabling Occupation of Occupational Therapist. Ottawa: CAOT Publication ACE, 29-56.

Louhi-Lehtiö, M. N.d. EASEL®, Experiential Social Emotional Learning and Therapy: Kokemuksellinen sosioemotionaalinen oppiminen ja terapia. Artikkelin pohjautuu osittain artikkeliin M. Louhi-Lehtiö. 2011. Easel®, Equine Assisted Social Emotional Learning. Julkaisussa Harnessing the Power of Equine Assisted Counseling: Adding Animal Assisted Therapy to Your Practice. New York, NY: Routledge. Viitattu 11.8.2015. [Http://easeltraining.fi/files/20/2/Easel_artikkeli_FIN.pdf](http://easeltraining.fi/files/20/2/Easel_artikkeli_FIN.pdf).

Louhi-Lehtiö, M. 2015. EASEL training. Sähköpostiviesti 27.2.2015. Vastaanottaja J. Huttunen. Tietoja EASEL Trainingista opinnäytetyötä kirjoittaville opiskelijoille Jyväskylän ammattikorkeakoulussa.

Luonto hyvinvoinnin lähteenä: Suomalainen Green Care. N.d. VoiMaa- hankkeen verkkojulkaisu. Viitattu 19.6.2015. <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/hankkeet/greencare/voimaa/greencare.pdf>

Mallon, G. P., Ross, S. B., Klee, S. & Ross, L. 2006. Designing and Implementing Animal-Assisted Therapy Programs in Health and Mental Health Organizations. Teoksessa Fine, A. H. Handbook on animal-assisted therapy: theoretical foundations and guidelines for practice, 149-163.

McCabe, B. W., Baun, M. M., Speich, D. & Agrawal, S. 2002. Resident Dog in Alzheimer's Special Care Unit. Western Journal of Nursing Research, 6, 684-696.
McColl, M. A. & Pollock, N. 2005. Measuring Occupational Performance Using A Client centered Perspective. Teoksessa Law, M., Baum, C. & Dunn, W. Measuring Occupational Performance. Supporting Best Practice in Occupational Therapy. 2nd ed. Thorofare: SLACK Inc, 81-92.

McColl, M. A. & Pollock, N. 2005. Measuring Occupational Performance Using A Client centered Perspective. Teoksessa Law, M., Baum, C. & Dunn, W. Measuring Occupational Performance. Supporting Best Practice in Occupational Therapy. 2nd ed. Thorofare: SLACK, 81-92.

McNicholas, J. & Collis, G. M. 2006. Animals as social supports: Insights for Understanding Animal-Assisted Therapy. Teoksessa Fine, A. H. (toim.) Handbook on Animal-Assisted Therapy: theoretical foundations and guidelines for practice. 2nd ed. San

Diego: Academic Press, 49-71. E-kirja. Viitattu 28.7.2015.

<http://site.ebrary.com.ezproxy.jamk.fi:2048/lib/jypoly/reader.action?docID=10150534>

MFED: münchener Funktionelle Entwicklungsdiagnostik. N.d. Pedihealth. Verkkosivu. Viitattu 24.8.2015. <http://www.pedihealth.fi/product/show/16/testit-ja-testausvalineet/432/mfed-mc3bcnchener-funktionelle-entwicklungsdiagnostik>

Metsämuuronen, J. (toim.) 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä: Gummerus.

Miller, J. & Ingram, L. 2000. Perioperative nursing and animal-assisted therapy. Association of Operating Room Nurses Journal, 72, 477–483.

Miller, L. J. 2006. Miller Function and Participation Scales. Record Form. San Antonio: PsychCorp.

Mitä Green Care on? N.d. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus. Viitattu 15.7.2015. <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/hankkeet/greencare/mita>

Mitä on Green Care? N.d. Green Care Finland oy. Verkkosivusto. Viitattu 19.6.2015. <http://www.gcfinland.fi/MitaOnGreenCarePaavalikko>

Morago, P. 2006. Evidence-based practice: from medicine to social work. European Journal of Social Work, 4, 461 – 477.

Mykkänen, P., Ylihaveri, R. & Ärölä-Dithapo, M. Nd. Sensory Profile: Caregiver Questionnaire. Vapaa Suomennos.

Niiranen, H-L. 2012. Koira-avusteinen toimintaterapia. Toimintaterapia Huiske Verkkosivusto. Viitattu 28.7.2012. <http://www.huiske.fi/koira.html>

Nelson, D. L. 1996. Why the profession of occupational therapy will flourish in the 21st century. American Journal of Occupational Therapy, 51, 11-24.

Parham D., Ecker, M., A., Miller Kuhaneck, H. M., Henry, D., A. & Glennon, T., J. 2011. SPM: Sensory Processin Measure. Wps Test with Confidence.

Ratkaisukeskeinen eläinavusteinen terapia- ja valmentajakoulutus. N.d. Alfa Partners Academy. Verkkosivusto. Viitattu 21.7.2017. <http://www.alfapartners.fi/9>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Verkkojulkaisu. Viitattu 11.8.2015. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L1_2.html

Sackett, D. L., Straus, S. E., Richardson, W. S., Rosenberg, W. & Haynes, R. B. 2000. Evidence Based Medicine: How to Practice and Teach EBM. New York: Churchill Livingstone.

Salmela, J. 2015. Sähköpostiviesti 21.7.2015. Vastaanottaja Huttunen, J. Tietoja eläinavusteisen terapian lisäkoulutuksesta opinnäytetyötä kirjoittaville opiskelijoille Jyväskylän ammattikorkeakoulussa.

Salovuori, T. 2014. Luonto kuntoutumisen tukena. Tampere: Mediapinta.

Sams, M. J., Fortney, E. V. & Willenbring, S. 2006. Occupational Therapy Incorporating Animals for Children with Autism: A Pilot Investigation. The American Journal of Occupational Therapy, 3, 268–274.

Sario, A. 1998. Leikkiäkö vain? Teoksessa Holvikivi, J. (toim.) Toimintaterapia: tie omatoimisuuteen. 2. p. Saarijärvi: Gummerus, 62–78.

Seller, D. M. 2005. The Evaluation of an Animal Assisted Therapy Intervention for Elders with Dementia in Long-Term Care. Activities, Adaptation & Aging, 1, 61-76.

Serpell, J. A. 2006. Animal-Assisted Interventions in Historical Perspective. Teoksessa Fine, A. (toim.) Handbook on Animal-Assisted therapy: theoretical foundations and guidelines for practice. San Diego: Academic Press, 3-20.

Silta toimivaan arkeen. 2011. Suomen toimintaterapeuttiliitto ry. Toimintaterapian yleisesite.

Sitra & MTT. 2013. Keskustelupaperi: Kestävää hyvinvointia luonnosta. Verkkojulkaisu. Viitattu 17.6.2015. <http://www.scribd.com/doc/148717783/Keskustelupaperi-Kestavaa-Hyvinvointia-Luonnosta-2013-6-12#scribd>

Soini, K. 2014. Green Care- toiminnan vaikuttavuuden arvioinnin lähtökohdat. Teoksessa Soini, K. (toim.) Luonnosta hoivaa ja voimaa. Miten arvioida Green Care-toiminnan vakavuutta. Jokioinen: MTT. Verkkojulkaisu, 12–49. Viitattu 17.6.2015. <http://jukuri.mtt.fi/bitstream/handle/10024/482135/mttkasvu21.pdf>

Soini, K & Vehmasto, E. 2014. Kohti Suomalaista Green Care- toimintatapaa. Teoksessa Vehmasto, E. (toim.) Green Care -toimintatavan suuntaviivat Suomessa. Jokioinen: MTT, 8-28. Verkkojulkaisu. Viitattu 17.6.2015. <http://www.mtt.fi/mttkasvu/pdf/mttkasvu20.pdf>

Stagnitti, K. 2009. Pretend Play Assesment. Teoksessa Stagitti, K. & Cooper, R. (toim.) Play as Therapy: Assesment an Therapeutic Interventions. Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers, 87-101. E-kirja. Viitattu 24.8.2015. <https://janet.finna.fi>, Dawsonera.

Strong, S., Rigby, P., Stewart, D., Law, M., Letts, L. & Cooper, B. 1999. Application of the Person-Environment-Occupation Model: A practical tool. *The Canadian Journal of Occupational Therapy*, 3, 122–133.

Suomen kuntaliitto & Suomen toimintaterapeuttiliitto. 2003. Toimintaterapianimikkeistö. Verkkojulkaisu. Viitattu 25.6.2015.

http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/soster/nimikkeistot-luokitukset/kuntoutus-erityistyontekijoiden-nimikkeistot/Documents/Toimintaterapianimikkeist%C3%B6_2003.pdf

Swinkels, A., Albarran, J. W., Means, R. I., Mitchell, T. & Stewart, M. C. 2002. Evidence based practice in health and social care. Where are we now? *Journal of Interprofessional Care* 4, 335–347.

Testiin osallistuminen. N.d. Suomen Karva-Kaverit ry. verkkosivusto. Viitattu 30.7.2015. <http://suomenkarvakaverit.fi/karva-kaveriksi/testiin-osallistuminen>

Toimialat. N.d. Green Care Finland oy. Verkkosivusto. Viitattu 15.7.2015. <http://www.gcfinland.fi/toimialat?parent=MitaOnGreenCarePaavalikko>

Trinder, L. 2000. Introduction. The Context of Evidence-Based Practice. Teoksessa Trinder, L. & Reynolds, S. (toim.) *Evidence-Based Practice. A Critical Appraisal*. Oxford: Blackwell, 1–16.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2012. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 9. uud. p. Vantaa: Hansaprint.

Turunen, V. 2014. Hummahoivaa. *Tehy* 3, 24–26. Verkkolehti. Viitattu 10.8.2015. http://www.tehy.fi/@Bin/26963321/Tehy03_lowres.pdf

Vehmasto, E. (toim.) 2014. Green Care -toimintatavan suuntaviivat Suomessa. Jokioinen: MTT. Verkkojulkaisu. Viitattu 17.6.2015. <http://www.mtt.fi/mttkasvu/pdf/mttkasvu20.pdf>

Velde, B. P., Cipriani, J. & Fisher, G. 2005. Resident and therapist views of animal assisted therapy: Implications for occupational therapy practice. *Australian Occupational therapy Journal* 52, 43–50. Verkkojulkaisu. Viitattu 15.7.2015. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1440-1630.2004.00442.x/pdf>

Viivi (5-15) –kyselylomakkeen käyttö lapsen arvioinnissa –koulutus. N.d. ADHD liitto ry. Viitattu 2.9.2015. <http://www.adhd-liitto.fi/ajankohtaista/uutiset/viivi-5-15-kyselylomakkeen-kaytto-lapsen-arvioinnissa-koulutus>

Virtanen, P., Suoheimo, M., Lamminmäki, S., Ahonen, P. & Suokas, M. 2011. Matkaopas asiakaslähtöisten sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseen. Tekesin katsaus 281/2011. Helsinki: Tekes. Verkkojulkaisu. Viitattu 25.6.2015.
<http://www.tekes.fi/globalassets/julkaisut/matkaopas.pdf>

Yli-Viikari, A. 2014. Green Care- toiminnan hyvinvointivaikutukset. Teoksessa Soini, K. (toim.) Luonnosta hoivaa ja voimaa. Miten arvioida Green Care-toiminnan vakavuutta. Jokioinen: MTT. Verkkojulkaisu, 50-97. Viitattu 17.6.2015.
<http://jukuri.mtt.fi/bitstream/handle/10024/482135/mttkasvu21.pdf>

What are Animal-Assisted Activities/Therapy. N.d. Pet Partners. Verkkodokumentti. Viitattu 14.7.2015. <http://petpartners.org/document.doc?id=1102>

Wilson, C. & Barker, S. 2003. Challenges in Designing Human-Animal Interaction Research. *American Behavioral Scientist*, 1, 16-28.

Wu, A. S., Niedra, R., Pendergast, L. & McCrindle, B. W. 2002. Acceptability and impact of pet visitation on a pediatric cardiology inpatient unit. *Journal of Pediatric Nursing*, 17, 354–362.

Liitteet

Liite1. Kyselylomake

Eläinavusteisen terapian tuloksellisuus.

Kyselyn tarkoituksena on selvittää miten eläinavusteista terapiaa toteuttavat toimintaterapeutit arvioivat työnsä tuloksellisuutta sekä millaisia hyötyjä he ovat kokeneet eläinavusteisuudella olleen asiakkailleen.

Vastaajan taustatiedot

1. Sukupuoli

☐ Nainen

☐ Mies

2. Ikä

☐ 20–35 vuotta

☐ 35–50 vuotta

☐ yli 50 vuotta

3. Maakunta

☐ Uusimaa

- ☐ Varsinais-Suomi
- ☐ Satakunta
- ☐ Kanta-Häme
- ☐ Pirkanmaa
- ☐ Päijät-Häme
- ☐ Kymenlaakso
- ☐ Etelä-Karjala
- ☐ Etelä-Savo
- ☐ Pohjois-Savo
- ☐ Pohjois-Karjala
- ☐ Keski-Suomi
- ☐ Etelä-Pohjanmaa
- ☐ Pohjanmaa
- ☐ Keski-Pohjanmaa
- ☐ Pohjois-Pohjanmaa
- ☐ Kainuu
- ☐ Lappi
- ☐ Ahvenanmaa - Åland

4. Työkokemus toimintaterapeuttina

- ☐ alle 5 vuotta
- ☐ 5-10 vuotta
- ☐ yli 10 vuotta

5. Työkokemus eläinavusteisesta toimintaterapiasta

- ☐ alle 5 vuotta

- ☐ 5-10 vuotta
- ☐ yli 10 vuotta

6. Työkokemukseni muusta eläinavusteisesta toiminnasta?

Eläinavusteinen toiminta ja toimintaterapia

Eläinavusteinen toiminta on terapiatoimintaa vapaamuotoisempaa eikä siinä ei ole yhtä tiukkoja yksilöllisesti räätälöityjä ja määriteltyjä tavoitteita. Eläinavusteinen terapia taas on terapiamuoto, jota toteuttaa sosiaali- ja terveysalan ammattilainen. Se on tavoitesuuntautunutta toimintaa, jossa terapiaeläin tuodaan vuorovaikutukseen asiakkaan tai asiakasryhmän kanssa.

7. Eläinavusteisuuden muoto?

- ☐ Eläinavusteista toiminta
- ☐ Eläinavusteista terapia

8. Eläinavusteisen terapian tai toiminnan muoto?

- ☐ Yksilöterapia
- ☐ Ryhmäterapia
- ☐ Molemmat

9. Asiakasryhmä☐ Lapset☐ Nuoret☐ Aikuiset☐ Vanhukset**10. Tällä hetkellä käytössäsi oleva(t) terapiaeläin tai eläimet?**

11. Aiemmin käytössä olleet terapiaeläimet?

12. Millaista lisäkoulutusta sinulla on eläinavusteisuuteen liittyen?

13. Onko käyttämäsi terapiaeläin/eläimet testattu työhön soveltuvaksi? Miten?

14. Onko sinulla muuta (esim. harrastus, kasvatus) kokemusta käyttämiisi eläimiin liittyen? Mitä?

Arviointi osana eläinavusteista toimintaterapiaa

15. Kerro millainen on tavanomainen käyttämäsi arviointiprosessi? Kuvaile miten tyypillinen arviointiprosessisi etenee.

16. Mitä toiminnan ja toimintakyvyn ulottuvuuksia arvioit osana arviointiprosessia? Mihin arviointisi kohdentuu? (Voit käyttää tässä apuna esim. ICF- luokitusta tai toimintaterapian nimikkeistöä kuvaamaan arvioinnin kohdetta.)

17. Mihin käytät saamiasi arviointitietoja? (Miksi teet arviointia? Mihin tarvitset keräämiäsi arviointitietoja? Ketkä hyödyntävät sinun tekemääsi arviointia?)

18. Millaisia menetelmiä tai keinoja käytät arvioinnissa? (esim. havainnointi, haastattelu, itsearviointi.)

19. Ketkä osallistuvat sinun lisäksesi arviointiin (esim. avustaja, omainen, asiakas)

20. Luettele tähän mitä arviointimenetelmiä käytät nimenomaan eläinavusteisessa toimintaterapiassa. Kirjoita arviointimenetelmän nimi mahdollisimman tarkasti. (Strukturoidut menetelmät, havainnointi, haastattelu yms.)

21. Miksi olet valinnut juuri kyseiset menetelmät?

22. Onko käyttämässäsi/käyttämissäsi menetelmässä/menetelmissä jotakin puutteita? Minkälaisia?

23. Käytätkö jotakin viitekehystä ohjaamaan työtäsi?

Eläinavusteisen toimintaterapian hyödyt ja tuloksellisuus

24. Mihin haasteeseen/haasteisiin eläinavusteisuudella haetaan apua?

25. Millaista hyötyä eläinavusteisella toimintaterapialla on ollut sinun asiakkaillesi?

26. Mitkä ovat mielestäsi keskeisimmät arvioinnin haasteet?

27. Tähän voit kirjoittaa muuta tärkeäksi kokemaasi liittyen eläinavusteisen toimintaterapiaan ja arviointiin liittyen.

Kiitos vastauksestasi!

Liite2. Käytetyt arviointimenetelmät

Arviointi- menetelmä	Vastaaja 1	Vastaaja 2	Vastaaja 3	Vastaaja 4	Vastaaja 5	Vastaaja 6	Vastaaja 7	Vastaaja 8
BOT / BOT 2	x			x				
M-FUN	x			x				
SPM	x							
Beery-VMI	x			x				
SIPDC	x							
Havainnointi	x		x	x	x	x	x	x
COPM		x						x
Omat lo- makkeet		x						
GAS		x						
Oma kysely- lomake			x					
Itsearviointi			x					x
Haastattelu tai keskustelu			x	x	x	x	x	
MVPT-3				x				
Sensory Profile				x				
Viivi				x				
DotcahCh				x				
Leikin arvi- ointi				x				
COSA						x		
BOT / BOT 2	x			x				